

STUDIEPLAN

Rehabilitering

FHH04D

Revidert 15.04.2020

Innhold

1	GENERELT OM FAGSKOLEUTDANNING I HELSE- OG OPPVEKSTFAG.....	3
1.1	LÆRINGSUTBYTTE FOR UTDANNINGEN	5
1.2	OPPTAKSKRAV	7
2	ORGANISERING AV UTDANNINGEN	9
2.1	EMNEOVERSIKT	10
2.2	ANSVAR OG FUNKSJONSOMRÅDE	11
2.3	TJENESTEOMRÅDER.....	11
2.4	ARBEIDSFORMER OG METODER I UTDANNINGEN	11
2.5	HOVEDPROSJEKT	13
2.6	PRAKSIS	14
3	VURDERING	16
3.1	VURDERING AV SKIKKETHET	17
3.2	MAPPEVURDERING	17
3.3	VURDERING AV HOVEDPROSJEKT /EKSAMEN.....	19
4	OVERSIKT OVER LÆRINGSUTBYTTE, EMNER, TEMA, ARBEIDSKRAV OG LITTERATUR	20
4.1	EMNE 1: FELLES GRUNNLAG FOR FAGSKOLEUTDANNINGENE I HELSE- OG OPPVEKSTFAG.....	20
4.2	EMNE 2: FORSTÅELSE AV REHABILITERINGSPROSESSEN	23
4.3	EMNE 3: REHABILITERING OG HVERDAGSMESTRING	27
4.5	EMNE 5: HOVEDPROSJEKT.....	33
4.6	EMNE 6: PRAKSIS.....	36
5	AKTUELL LITTERATUR.....	40
	VEDLEGG 1.....	43
	RETNINGSLINJER FOR PRAKSIS GJENNOMFØRT SOM UTVIKLINGSARBEID PÅ EGEN ARBEIDSPASS	43
	VEDLEGG 2.....	55
	RETNINGSLINJER FOR PRAKSISPERIODEN FOR FAGSKOLEUTDANNING VED PRAKSISUTPLASSERING	55

1 GENERELT OM FAGSKOLEUTDANNING I HELSE- OG OPPVEKSTFAG

Lov om fagskoler fastsetter i § 1. *Formål og virkeområde*, hva som menes med fagskoleutdanning:

Med fagskoleutdanning menes yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse, og som har et omfang tilsvarende minimum et halvt studieår og maksimum to studieår. Med yrkesrettet utdanning menes utdanning som gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere generelle opplæringstiltak.

Fagskolens opplæringstilbud skal være tilpasset samfunnets behov for svært mange typer fagkompetanse. Studieplanen i "Rehabilitering" er utviklet med sikte på å gi videreutdanning som kan styrke yrkesutøvere sin kompetanse i møte med nye og utvidede arbeidsoppgaver i helse- og omsorgstjenesten.

Begrunnelse for fagskoleutdanning i Rehabilitering

Helse- og omsorgssektoren står overfor store utfordringer i årene framover. Endringer i befolkningsmessige forhold og en samfunnsutvikling med økende etterspørsel etter alle typer helse- og omsorgstjenester utfordrer velferdssamfunnet. Som følge av Samhandlingsreformen ser vi en betydelig økning av oppgaver overført til kommunene. Dette vil få vesentlige konsekvenser for all rehabiliteringsarbeid i kommunene.

Mennesker i dag stiller andre krav til livskvalitet og medvirkning til egen helse enn tidligere. Mange lever med kronisk sykdom eller funksjonsnedsettelse som gjør at de har behov for oppfølging i perioder hele livet. Vi vil i framtida få en økning av eldre enn yngre innbyggere. Flere beholder god helse, og levealderen vil generelt øke. Vi må tenke nytt omkring hvordan omsorgstjenestene kan utføres ettersom flere vil ha behov for hjelp og støtte en de som kan hjelpe. Hverdagsmestring som tankesett og hverdagsrehabilitering som arbeidsform kan være en måte å møte dette behovet på.

I oktober 2016 la regjeringen sammen med statsbudsjettet frem opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering. Denne opptrappingsplanen peker ut en ny retning for økt mestring, bedre helse og en tryggere hverdag. Det er den enkeltes egne mål og ressurser som skal være utgangspunktet for helsehjelpen som gis. Dagens definisjon av rehabilitering må også inneholde tilpassede mål om å mestre et selvstendig liv. Regjeringen mener at vi må se på rehabilitering i et livsløpsperspektiv. Mange som lever med kronisk sykdom kan ha behov for oppfølging i perioder gjennom hele livet. Siden mange har best nytte av rehabiliteringen der de bor bør hovedtyngden av innsatsen skje i kommunene. Det er viktig at kommunene blir flinkere til å kartlegge behov tidlig i sykdomsforløpet. Det gir et bedre liv for den enkelte. Særlig viktig er det at pasientene får samordnet hjelp, og at helse- og omsorgstjenesten legger vekt på den enkeltes ønsker og mål. Det er viktig å komme tidlig i gang med oppstart av intensive

treningstiltak. Det er et mål å styrke brukernes muligheter for egenmestring og opprettholdelse av funksjonsnivå så lenge som mulig. For å imøtekomme disse kravene er det viktig med flere kompetente fagarbeidere. Derfor må man rekruttere, utdanne og heve kompetansen blant fagarbeidere. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-opptrappingsplan-for-habilitering-og-rehabilitering/id2514667/>

Habilitering og rehabilitering er tidsavgrensede, planlagte prosesser med klare mål og virkemidler, hvor flere aktører samarbeider om å gi nødvendig bistand til brukerens egen innsats for å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse sosialt og i samfunnet» <https://helse-bergen.no/regionalt-kompetansesenter-for-habilitering-og-rehabilitering/kva-er-habilitering-og-rehabilitering>

Ny definisjon av Rehabilitering (desember 2017, Helsedirektoratet):

"Habilitering og rehabilitering er målrettede samarbeidsprosesser mellom bruker, pårørende, tjenesteytere og på relevante arenaer. Prosessene kjennetegnes ved koordinerte, sammenhengende og kunnskapsbaserte tiltak fra aktørene. Formålet er at brukeren, som har eller står i fare for å få begrensninger i sin fysiske, psykiske, kognitive eller sosiale funksjonsevne, skal gis mulighet til å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltagelse i utdanning og arbeidsliv, sosialt og i samfunnet."

<https://www.sunnaas.no/fag-og-forskning/kompetansesentre-og-tjenester/regional-kompetansetjeneste-for-rehabilitering-rkr/nyheter-rkr/ny-definisjon-pa-rehabilitering>

1.1 Læringsutbytte for utdanningen

Yrkesutøvere med fagskoleutdanning i «Rehabilitering» skal ha en grunnleggende omsorgsevne til å kunne møte den enkelte bruker der han eller hun er på bakgrunn av innsikt i den enkeltes livsfortelling og sykdomshistorie. Samordnet hjelp som kan bidra til at mennesker opplever økt mestring i eget liv hvor hovedfokuset er den enkeltes mål og ressurser. Yrkesutøvere med fagskoleutdanning i Rehabilitering skal ha grunnleggende forståelse for hva det innebærer å skape mer systematisk og effektivt rehabiliterings – og habiliteringsarbeid for brukerne på deres premisser. Forskrift om habilitering og rehabilitering, samt forskrift om individuelle planer etter helselovgivningen er styrende for rehabiliteringsarbeidet. Videre skal yrkesutøveren ha kompetanse i å planlegge, organisere og iverksette rehabiliterende og habiliterende arbeid med vekt på individuelle behov og brukerens individuelle opplevelse av verdighet, brukerens nærmeste relasjoner, samt det sosiale og det fysiske nærmiljøet.

Læringsutbyttebeskrivelsen for fagskoleutdanningen skal gi en oversikt over hvilken kompetanse studentene skal ha etter gjennomføring av det aktuelle emne eller utdanningen som helhet. Læringsutbyttebeskrivelsene er i henhold til det nasjonale kvalifikasjonsrammeverkets krav og er inndelt i kunnskap, ferdighet og generell kompetanse.

Kunnskap	Forståelse av teorier, fakta, prinsipper, prosedyrer innen fag, fagområder og/ eller yrker.
Ferdighet	Evne til å anvende kunnskap til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter - kognitive, praktiske, kreative og kommunikative ferdigheter
Generell kompetanse	Evne til å anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig måte i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i yrkes- og utdanningssammenheng

Overordnet læringsutbytte for fagskoleutdanningen, FHH04D Rehabilitering

Kunnskap	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om rehabilitering og habilitering for brukere med funksjonshemming og funksjonsnedsettelse • har kunnskap om funksjonshemming og funksjonsnedsettelse i forhold til barn, unge, voksne og eldre • har innsikt i relevante lover og forskrifter som gjelder for fagfeltet rehabilitering • har kunnskap om etiske teorier, kommunikasjonsverktøy, samhandling og konfliktløsning for brukere med funksjonshemming og funksjonsnedsettelse • har kunnskaper om rehabiliteringsprosessen og brukermedvirkning for den enkelte bruker • forstår betydningen av helsefremmende og forebyggende arbeid i rehabilitering • kan oppdatere sin kunnskap om organisering av rehabiliteringstjenesten • ha kunnskap om tverrfaglig og tverretatlig samarbeid i rehabiliteringsarbeidet
Ferdigheter	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om behandling, pleie, omsorg og opptrening i rehabiliteringsarbeidet • kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker i samarbeid med brukere, pårørende, frivillige, kolleger og andre yrkesgrupper • kan kartlegge, identifisere, planlegge og gjennomføre rehabiliterende tiltak som ivaretar brukermedvirkning, selvstendig og i samarbeid med andre fagpersoner • kan finne, bruke og henvise til informasjon og fagstoff til bruk i rehabiliteringsarbeid
Generell kompetanse	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for etiske utfordringer og prinsipper i utøvelsen av rehabiliteringsarbeidet • kan bygge relasjoner med bruker og pårørende slik at både mestring og brukermedvirkning ivaretas i rehabiliteringsarbeidet • kan bygge relasjoner med kolleger på tvers av avdelinger og etater i samarbeid om tjenestetilbudet til brukergruppen • har utviklet en etisk grunnholdning for brukere med rehabiliteringsbehov og deres pårørende som kommer til uttrykk ved at yrkesutøvelsen ivaretar brukermedvirkning, mestring og brukerens integritet • kan utvikle arbeidsmetoder til brukergruppene gjennom kunnskapsdeling, bevisstgjøring og etisk refleksjon på arbeidsplassen

1.2 Opptakskrav

Opptaksvilkår er beskrevet i Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen Innlandet <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-12-19-2113>

Denne beskriver:

- Generelt opptaksgrunnlag
- Opptak på grunnlag av dokumentert relevant praksis
- Opptak på visse vilkår ved sen fag- eller svenneprøve (Betinget opptak)
- Opptak på visse vilkår
- Opptak på grunnlag av utenlandsk utdanning
- Utfyllende regler om språkkrav for søkere med utenlandsk utdanning

Søkere må levere politiattest ved oppstart, ikke eldre enn 3 mnd.

1.2.1 Fagbrev for Rehabilitering

- Fullført og bestått videregående opplæring med følgende fagbrev/vitnemål: omsorgsarbeider, hjelpepleier, helsefagarbeider, aktivitør, ambulansesarbeider, barne- og ungdomsarbeider
- Søkere som kan dokumentere at de skal gjennomføre fagprøve etter opptaksfristen, kan tildeles plass på vilkår om bestått prøve inne 31.12 opptaksåret.

1.2.2 Innpassing, fritak og mulighet for å ta enkeltemner

Studiet er delt inn i emner. Det er mulig å søke om fritak for et eller flere emner dersom man kan dokumentere at man har tilsvarende emner fra før, se <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-12-19-2113>, § 2-9.

Det er mulig å søke skolen om å få ta enkeltemner. Når et emne er gjennomført og bestått vil studenten kunne få karakterutskrift.

1.2.3 Søknad

Utdanningen er organisert gjennom Samordna opptak som fastsetter regler for søkning, søknadsfrister og kunngjøring av opptak, se www.samordnaopptak.no.

1.2.4 Poengberegning og rangering ved opptak

Det er fastsatt nasjonale regler for poengberegning og rangering ved opptak. Dette er beskrevet i *Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning*, <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-07-11-1005>, kap. 3.

1.2.2 Tekniske forutsetninger

Studentene må disponere egen PC. Studiearbeid, arbeidskrav, undervisningsgrunnlag, informasjon og innleveringer gjøres på nett via skolens læringsplattform. Studentene får opplæring i skolens digitale læringsplattform, for tiden Canvas. Skolen har systemansvarlig som vedlikeholder skolens datautstyr og yter service til studenter, i tillegg til muligheten for support gjennom hjelpdesk i fylkeskommunen. Det er tilgang til trådløst internett over hele skolen, hvor studentene kan kople seg på med egne bærbare maskiner. Studentene har tilgang til kopimaskiner og skrivere. Det er fastmonterte dataprojektorer og Smart - Board i alle undervisningsrom og studentene disponerer flere godt utstyrte grupperom med blant annet White - Board og 50 tomme skjermer.

2 ORGANISERING AV UTDANNINGEN

Utdanningen i Rehabilitering er et 38 ukers heltidsstudium som gjennomføres som et deltidsstudium over to år, 76 uker, tilsvarende fire semestre.

Utdanningen er delt inn i emner og temaer. Det er også mulig for studenter å søke om fritak for et eller flere emner dersom de kan dokumentere at de har tilsvarende emner fra før.

Skjematisk gjennomføringsmodell for Rehabilitering, deltid over 2 år:

	Studie- poeng	Uker helår	Uker deltid	Undervisning 6 t/uke	Veiledning 2 t/uke	Praksis	Selvstudie 10 t/uke
Emne 1	11		16	96	32		160
Emne 2	9		14	84	28		140
Emne 3	10		14	84	28		140
Emne 4	6		8	48	16		80
Emne 5	10		14	84	28		140
Emne 6 Praksis	14	10	10				100
Praksis 1 skolesamling						6	
Praksisveileder Lærer						6	
Praksisveileder Arbeidsplass						20*	
Praksis: "Her og nå" veiledning Selvstudium						312	
Sum	60	38	76 inkl. praksis	396	132	312	760
Sum for hele studie							1600

*Disse timene er inkludert i praksistid på 312 timer over 10 uker

2.1 Emneoversikt

<p>Emne 1 – Kode 20HH04I - 11 studiepoeng</p> <p>Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og sosialfagene</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsformer og metoder i studiet • Helse- og sosialfagene i samfunnet • Etikk • Kommunikasjon og samhandling • Stat og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk • Sosiologi og psykologi
<p>Emne 2 – Kode 20HH04J - 9 studiepoeng</p> <p>Forståelse av rehabiliteringsprosessen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rehabilitering og habilitering • Rehabilitering på ulike nivåer • Funksjonshemming og funksjonsnedsettelse • Hjelpemidler og tilrettelegging i hverdagen • Pasient- og pårørendearbeid
<p>Emne 3 – Kode 20HH04K - 10 studiepoeng</p> <p>Rehabilitering og hverdagsmestring</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rehabilitering og habilitering av de mest vanlige pasientgrupper: • Deltakere i rehabiliteringsprosessen • Praktiske metoder og redskaper i rehabiliteringsprosessen • Hverdagsrehabilitering
<p>Emne 4 – Kode 20HH04L - 6 studiepoeng</p> <p>Organisering, system og ledelse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktører i pasientforløpet • Organisering og samhandling i pasientforløpet • Yrkesutøvelse og arbeidsverktøy • Kommunikasjon og veiledning
<p>Emne 5 – Kode 20HH04M –10 studiepoeng</p> <p>Hovedprosjekt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eksamensarbeidet skal være praksisrettet og knyttet til et eller flere temaer i utdanningens emner
<p>Emne 6 - Kode 20HH04N – 14 studiepoeng</p> <p>Praksis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praksis er en obligatorisk del av utdanningen, og skal ha et omfang på 10 uker (300 timer). Det bør legges til rette for at praksis kan gjennomføres mest mulig sammenhengende fortrinnsvis etter at emne 2 er avsluttet. Vurderes med bestått/ikke bestått

2.2 Ansvars og funksjonsområde

Utdanninger innen Helse- og oppvekstfag har et felles hovedmål:

Utdanningene skal utvikle studentene til reflekterte yrkesutøvere. Studentene skal etter gjennomført utdanning ha etablert et grunnlag for livslang læring og kontinuerlig omstilling.

Kompetanse om rehabilitering er viktig i møte med mennesker med ulike funksjonsnedsettelse. God omsorg bygger på et helhetlig menneskesyn hvor en møter det enkelte mennesket med respekt, verdighet og med innsikt i den enkeltes livsfortelling og sykdomshistorie. Helhetlig omsorg med utgangspunkt i den enkeltes opplevelse av hva som gir opplevelse av egen mestring og økt livskvalitet blir viktig.

Fagskoleutdanningen har som mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere som med høy yrkesetisk forståelse, kan ta initiativ til å utføre målrettet pleie og omsorg til personer i alle aldre, og deres pårørende, som har behov for rehabilitering eller habilitering. Studenten skal etter fullført utdanning være funksjonsdyktig innen fagområdet. Hensikten med utdanningen Rehabilitering er å utdanne velkvalifiserte yrkesutøvere som kan utføre pleie og omsorg til pasienter innenfor og utenfor institusjoner samt bistå deres pårørende, som kan være både barn, ungdom, voksne og eldre. Utøvelsen skal være i samsvar med helselovgivningens krav til yrkesutøvelse og fagets kunnskaper og verdier. Studenten skal gjennom utdanningen utvikle og tilegne seg en personlig og faglig kompetanse for å kunne hjelpe målgruppen og deres pårørende til å møte de utfordringene de står overfor.

2.3 Tjenesteområder

Utdanningen i Rehabilitering kvalifiserer blant annet for arbeid innen:

- Hjemmebasert omsorg
- Bo- og behandlingssenter, sykehjem og andre institusjoner
- Interkommunale og kommunale enheter
- Barnehage, SFO, skole
- Spesialisthelsetjenesten, f.eks. rehabiliteringsavdelinger på sykehus eller spesialiserte sykehus innen fysisk medisin og rehabilitering.

2.4 Arbeidsformer og metoder i utdanningen

Utdanningen innebærer at studenten er i en prosess både i forhold til faglig kunnskaper og til egenutvikling. Gjennom pedagogisk ledelse skal studentene trekkes aktivt med i egen læringsprosess. Det forventes at den enkelte student viser initiativ, og tar ansvar for egen læring og felles læringsmiljø. Studenten skal reflektere over egen læringsprosess gjennom hele utdannelsen og det vil bli lagt vekt på logg og individuelle refleksjonsnotater i praksis og teori.

Prosesslæring vil tilstrebes ved at studentens egne erfaringer, praksiskunnskaper og teoretiske kunnskaper brukes gjennom utdanningen i form av storyline, rollespill, simulering, diskusjoner og dialoger. Arbeidsformene skal være relevante og hensiktsmessige for å oppnå læringsutbyttet for utdanningen. Dette innebærer at

studentene i tillegg til faglig utvikling også skal utvikle evne til samarbeid, kommunikasjon og praktisk yrkesutøvelse.

Studentene har praktisk erfaring innen egne fagområder, og denne gir anledning til å legge til rette for erfaringsbaserte læringsformer. Variasjon i valg av læringsmetoder er nødvendig for å oppnå en helhetlig kompetanse som omfatter både kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Arbeidsmetoder som anvendes i studiet er forelesninger, dialogpreget undervisning, muntlig framlegg, presentasjoner, prosjektarbeid med tverrfaglig fokus, praksis, refleksjon over eget arbeid og selvstudium med nettstøtte, ulike former for arbeid i grupper, som for eksempel rollespill evt. med bruk av video. Arbeidskrav er studentoppgaver som løses individuelt eller i gruppe. Dette forutsetter at studenten deltar aktivt i eget læringsarbeid og samarbeider med andre.

Studentens læring følges opp gjennom veiledning og undervurdering individuelt og i gruppe. Læringsarbeidet støttes med bruk av digital læringsplattform. Studenten får egen opplæring i bruk av PC og digitale læremidler for eksempel Word, Power Point av lærere og IKT ansvarlig. IKT ansvarlig er tilgjengelig gjennom hele studiet når studentene har behov for hjelp og veiledning.

Bruk av ulike pedagogiske metoder skal legge til rette for:

- aktiv deltakelse fra studentene og støtte til deres egne initiativ
- arbeid med virkelighetsnære problemstillinger fra praksisfeltet og aktuell teori
- fagforståelse, refleksjon over egen praksis og etiske problemstillinger som motiverer til læring, utvikling og etisk bevissthet
- studentmedvirkning i beslutningsprosesser som angår gjennomføringen av studiet
- tverrfaglig erfaringsdeling for å øke forståelsen og respekt for eget og andres fagfelt

Forelesning

Forelesninger kan være en introduksjon til et tema, et overblikk over ett fagområde og et supplement til erfaringsbasert læring. Forelesningene skal hjelpe studentene til å få et bedre overblikk og forståelse for fagene, og ikke minst inspirere dem til å søke mer kunnskap.

Problembasert læring (PBL)

En problembasert læringsform tar utgangspunkt i at studenten skal bruke egne erfaringer fra arbeidslivet (casebasert). Denne læringsformen er godt egnet for å knytte teori og praksis sammen for voksne med yrkes- og livserfaring.

Veiledning og refleksjon

Lærerens rolle i utdanningen er i stor grad knyttet til veiledning og tilrettelegging for fleksibel læring. Veiledning benyttes i forbindelse med oppgaveløsning, prosjektarbeid, praksis og i gruppeprosessene. Veiledning benyttes både i forbindelse med det

teoretiske arbeidet og som et ledd i den enkelte students og gruppens utviklingsprosess.

Studenten skal selv aktivt søke og ta imot veiledning. Veiledning og selvrefleksjon over tid bidrar til å bevisstgjøre studenten på egen faglig utvikling og kompetanse i rehabiliteringsarbeidet. Lærerens rolle er i stor grad knyttet til veiledning, undervisvurdering og tilrettelegging for læring. Refleksjon er viktig for at yrkesutøvelsen skal forbedres.

Basisgrupper

Studentene deles inn i tverrfaglig sammensatte grupper som er basis for faglige diskusjoner, gruppearbeid, oppgaveløsning og veiledning. Basisgruppene er også et viktig redskap for personlig vekst og utvikling der gruppeprosessen er vektlagt. Arbeidet i gruppene er obligatorisk og forpliktende og skal gi rom for refleksjon samt stimulere utvikling og bevisstgjøring av så vel gode etiske holdninger som det å kunne anvende fagkunnskapen.

Prosjektarbeid organiseres både som individuelt arbeid og gruppearbeid. Studenten velger selv problemstilling og følger retningslinjer for prosjekt. Studenten finner en avgrenset problemstilling knyttet til tema for det aktuelle emnet, som skal bygge på læringsutbytte, samt refleksjoner og erfaringer fra praksis.

2.5 Hovedprosjekt

Hovedprosjekt er et eget emne som gjennomføres mot slutten av studiet. Det er avsatt tid i årsplanleggingen til prosjektgjennomføringen som starter i 4. semester. Hovedprosjektets omfang er 9 Studiepoeng og utgjør et selvstendig emne og gis en egen emnekarakter. Undervisvurdering omfatter faglig innhold, kommunikasjon, samarbeid, problemløsning, rapportering, prosjektarbeidet som prosess og den helhetlige kompetansen. Sluttvurderingen skal knyttes til gruppas sluttrapport/produkt og presentasjon. Skolen har utarbeidet egne retningslinjer for gjennomføring av hovedprosjekt.

Gjennomføring av hovedprosjekt:

Planlegging:

Prosjektet skal være praksisrettet og knyttet til ett eller flere temaer i utdanningens fordypningsemner. Det kan også være knyttet til gjennomgått praksis. Gjennom forberedelse og planlegging skal studentene utarbeide og levere en prosjektkontrakt med problemstilling og relevante læringsutbyttebeskrivelser fra lokal studieplan. Problemstilling skal godkjennes av faglærer/veileder. Tema for hovedprosjektet skal bestemmes i fellesskap mellom studentene og de involverte lærerne. Det kan også være naturlig å samarbeide med praksisplass/relevant arbeidssted under valg av tema. Temaet skal være så vidt at det åpner for ulike problemstillinger og hensikten er at alle studentene får utfordringer. Problemstillingen må forholde seg til læringsutbyttebeskrivelsene fra utdanningsplanen som studentene i samarbeid med de involverte lærerne velger inn i prosjektet.

Gjennomføring:

Studentene arbeider i grupper på 3- 5 studenter. Studentene skal lage en framdriftsplan for arbeidet og det skal føres logg som leveres inn sammen med det ferdige produktet. Studentene får tett oppfølging av veileder i perioden og det tilbys inntil 4 veiledninger i hver gruppe ved siden av undervisning rettet mot hovedprosjekt. Studentene har et selvstendig ansvar for å ha et veiledningsprodukt og avtale tidspunkt for veiledning med faglærer. Studentene bestemmer i samråd med veileder hvordan produktet skal utformes, men som hovedregel skal det utformes som en prosjektoppgave.

2.6 Praksis

Praksis er en obligatorisk del av studietiden og skal bidra til å styrke studentenes Helhetlige kompetanse, selvfølelse og motivasjon for egen utvikling. Studentene utvikler evnen til refleksjon samt at de opplever seg selv som en viktig del av virksomheten. Gjennom praksis skal studentene oppnå et læringsutbytte som gjenspeiler innholdet i teoriemnene. Praksis utgjør 20 % av samlet studietid, dvs. 300 timer over 10 uker. For å nå læringsutbyttebeskrivelsene som utdanningsplanen omfatter, skal det legges til rette for at praksis gjennomføres etter at emne 2 er gjennomført. Det forutsettes at studenten deltar aktivt i praksisfeltet, fravær utover 10 % fører til ikke bestått praksis. Skolen har utarbeidet egne retningslinjer for gjennomføring av praksis (se vedlegg). Praksisplassen må alltid godkjennes av skolen. Det kan velges mellom to ulike former for praksis:

Praksis gjennomført som prosjektarbeid på egen arbeidsplass er aktuelt for studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet. I praksisperioden skal studentene gjøre et endringsarbeid/utviklingsarbeid innen fagfeltet Rehabilitering på egen arbeidsplass etter bestemte retningslinjer. Se vedlegg 1.

Praksisutplassering på arbeidsplass som tilbyr helsetjenester til mennesker med behov for rehabilitering, og som er egnet for studenter som ikke har sitt daglige arbeid innen fagfeltet. Se vedlegg 2.

Veiledning i praksisperioden

Fagskolen Innlandet har ansvar for at praksisplasser skaffes, og/eller godkjenner alltid praksisplasser. I tillegg til studentens egne læringsmål, danner læringsutbyttebeskrivelsene utgangspunktet for vurdering i praksisperioden. Praksisutplassering kan skje i sykehjem, sykehus, hjemmesykepleien, bolig for funksjonshemmede, oppvekstsektoren etc. der de jobber med relevante problemstillinger innen rehabilitering og habilitering. I forkant av praksisperioden tilbyr Fagskolen Innlandet en informasjonsdag/veilederkurs til alle praksisveiledere.

Veiledning i praksis er en forutsetning for å oppnå utdanningens læringsutbytte og ved begge former for praksis blir studenten fulgt opp av skolens faglærer og praksisstedets veileder. Faglærer vil gi veiledning minimum 3x2 timer i praksis, det vil normalt si ved oppstart, midtevaluering og sluttevaluering. Ved behov kan antallet veiledningstimer økes. Formalisert veiledning og selvrefleksjon over tid bidrar til å tydeliggjøre den

enkelte students personlige og faglige utvikling og som derigjennom bygger opp sin kompetanse i arbeidet med pasienter innenfor rehabiliteringsfeltet. Veileder på praksisplassen må ha tilsvarende eller høyere utdanning enn studenten.

3 VURDERING

Vurderingsformene har sammenheng med utdanningens læringsutbytte, innhold, undervisningsformer og arbeidsformer. Det foretas en helhetlig vurdering av studentens samlede kompetanse.

Kvalitativ beskrivelse av de enkelte karaktertrinn, tabell beskriver karaktertrinnene for formell vurdering i emner og eksamen.

Nivå	Symbol	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
Over middels grad av måloppnåelse	A Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten har svært gode kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
	B Meget god	Meget god prestasjon. Studenten har meget gode kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
Middels grad av måloppnåelse	C God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten har gode kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
	D Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Studenten har nokså gode kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
Under middels grad av måloppnåelse	E Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten har oppfylt minimumskravene som stilles til kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
	F Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Studenten har ikke bestått på grunn av vesentlige mangler når det gjelder kunnskaper, ferdigheter eller generell kompetanse

Vurdering av praksis:

Vurdering av studentens innsats i praksisperioden foregår kontinuerlig. Den fortløpende vurderingen skal ta hensyn til rammefaktorer for praksis, studiets læringsutbytte, veiledningens innhold og valg av læresituasjoner.

Praksisperioden gjennomføres over minimum 10 uker med veiledning på egen yrkesutøvelse, av kvalifiserte praksisveiledere og av faglærer. Veiledningen skjer i forhold til læringsutbyttet beskrevet i utdanningsplanen og studentens planlagte mål. I løpet av praksisperioden gjennomføres en underveisvurdering. Både underveisvurdering og sluttvurdering forholder seg til bestemte arbeidskrav knyttet til praksis, og oppsatte kriterier for praksis. Målene for praksisperioden skal være nådd ved fullført periode, og de danner grunnlag for vurdering av bestått / ikke bestått

praksisperiode i henhold til de aktuelle læringsutbyttebeskrivelsene. Praksis begynner med oppstartsamtaler med fokus på læringsutbyttebeskrivelser for praksis og studentens egne mål. Halvveis i praksisperioden får studenten en underveisvurdering av faglærer og praksisveileder. Underveisvurderingen danner grunnlag for studentens videre arbeid og fordypning i perioden. Sluttvurdering avspeiler studentens læringsutbytte for hele praksisperioden. Tilbakemelding gis både skriftlig og muntlig i forhold til egne mål og vurderingskriterier. Ved fare for ikke bestått praksis, skal studenten få skriftlig varsel senest 14 dager før avtalt helevaluering. Fravær i praksisperioden på over 10 % medfører at det ikke er grunnlag for vurdering og praksis vil bli ikke bestått.

3.1 Vurdering av skikkethet

Med hjemmel fagskoleloven § 26 og fagskoleforskriftens kapittel 5, (§ 26 - § 36) har Fagskolen Innlandet KS rutiner med mål om å sikre likeverdig, rettferdig og løpende vurdering av skikkethet av studenter i helsefag. Denne prosedyren tar for seg aktivitetene og ansvaret for dette både med hensyn til løpende og særskilt skikkethetsvurdering omfattet i § 28, fagskoleforskriften.

Formålet med skikkethetsvurdering er å avdekke om søker/student har den nødvendige forutsetningen for å kunne utøve yrket. En student som i utdanningen eller i fremtidig yrkesutøvelse kan utgjøre fare for liv, fysisk og/eller psykisk helse, rettigheter og sikkerhet til barn, unge eller voksne i sårbare situasjoner, er ikke skikket for yrket.

3.2 Mappevurdering

Mappevurdering som vurderingsmåte:

Mappevurdering benyttes for å få bedre sammenheng og helhet i læringsprosessen. Dette oppnås blant annet ved at innleveringer ikke er avsluttet i det øyeblikk de er levert, men at de i større grad benyttes som et ledd i læringsprosessen og som et grunnlag for veiledning til studenten om hva det må arbeides videre med. Forutsetningen er også at det skal være en tettere dialog mellom faglærer og student om progresjon og utvikling i læringen, noe som innebærer at lærer og student går gjennom innholdet i arbeidsmappa. Studenten skriver til slutt en refleksjon som skal inneholde beskrivelse av arbeid som er gjort, egen vurdering av arbeidet og synspunkter rundt egen progresjon og læring. Når slutt karakter i emnet fastsettes, blir det gjort på grunnlag av en helhetlig vurdering av studenten. I tillegg til vurderingsmappa vil momenter som faglig interesse, deltakelse, aktivitet i timene og samarbeid med medstudenter og lærere bli vurdert.

3.1.1 Kriterier for vurdering av arbeidskravene

Arbeidskravene og fordypningsoppgaven vurderes i forhold til kriteriene 1 - 6 nedenfor:

Kriterier	Krav
1. Faglig profil	Besvarelsen skal vise praktiske arbeidsoppgaver belyst og faglig begrunnet med relevant teori. Studenten skal beskrive egne funksjons- og ansvarsområder i forhold til aktuelle problemstillinger i yrkesutøvelsen.
2. Kunnskap	Besvarelsen viser at studenten kan finne frem i relevant litteratur og vise forståelse for dokumentert arbeid og kunnskapsbasert praksis.
3. Metodisk redegjørelse	Studenten skal gjøres rede for metodevalg og vise evne til å inne fram kildestoff, bruke kilder i behandling av eget materiale og vise til saklig kildekritikk. Besvarelsen må ivareta etiske retningslinjer som for eksempel anonymisering av data.
4. Utforming	Besvarelsen skal ha god skriftlig fremstilling med et klart og entydig språk. Besvarelsen skal ha en form som samsvarer med generelle retningslinjer for oppgaveskriving. Litteratur refereres nøyaktig og korrekt både i teksten og i egen litteraturliste.
5. Selvstendighet og drøfting	Besvarelsen skal vise selvstendige vurderinger og begrunnelser slik at temaet behandles saklig, kritisk og analytisk med drøfting av standpunkter og påstander. Besvarelsen skal vise evne til faglige og etiske vurderinger. Sammenheng mellom teori og praksis skal belyses ved hjelp av praksiseksempler.
6. Oppgavelikhet	Besvarelsen må ikke ha stor likhet med andre besvarelser, eller annet publisert materiale.

Vurderingsformene har sammenheng med utdanningenes mål, innhold og arbeidsformer. Det utarbeides vurderingskriterier for muntlig og skriftlig oppgaveløsning. Eksamensformene er variert for å kunne gi rom for en mer helhetlig vurdering av studentene. Studenten skal ha mulighet til å bruke kunnskaper og ferdigheter både fra utdanningens teorigrunnlag og studentens egen praksiserfaring i forbindelse med eksamen. Det er oppgaver tilknyttet hvert emne som vurderes med gradert karakter etter en skala fra A til F, der A er beste karakter. Det kreves karakteren E for bestått. Praksis vurderes til bestått/ikke bestått. Øvrige arbeidskrav vurderes til godkjent/ikke godkjent.

Det er studentenes samlede kompetanse ved slutten av opplæringen som skal danne grunnlaget for sluttvurderingen. Utvalgsmappen skal inneholde et utvalg av mappearbeider i emne og et refleksjonsnotat.

3.3 Vurdering av hovedprosjekt /eksamen

For å kunne gå opp til eksamen i fordypningsemnet må studenten ha fulgt obligatorisk, avtalt undervisning og gjennomført praksis med bestått resultat, samt bestått kravene i teoriemnene. Eksamen i fordypningsdelen består i et skriftlig arbeid etterfulgt av en individuell muntlig eksamen. Hovedprosjektet vurderes av intern (faglærer) og ekstern sensor. Hovedprosjektet utgjør et selvstendig emne og gis en egen emnekarakter. Etter at det skriftlige arbeidet har blitt vurdert jfr vurderingskriteriene vil faglærer meddele studentene denne vurderingen. Den muntlige eksaminasjonen er en samtale som tar utgangspunkt i den skriftlige oppgaven. Det gis en samlet karakter på eksamen hvor den muntlige delen veier tyngst dersom det er et sprik mellom muntlig og skriftlig prestasjonsnivå. Sensor skal ha faglig kompetanse på lik linje med lærerne, samt kjenne til hva fagskole er og dens plassering i utdanningssystemet. Fagskolen Innlandet ønsker helst å rekruttere eksterne sensorer fra andre fagskoler, men der det ikke er mulig kan det benyttes sensorer fra den videregående skolen, høgskoler og det lokale næringslivet.

Krav til faglighet - Oppgaven skal gjenspeile problemstillinger innen fordypningen. Kompetanse fra studentenes fordypningsemner skal komme til uttrykk.

Metodisk redegjøringskrav - Det skal gjøres rede for metodevalg og vise evne til å finne fram kildestoff, bruke kilder i behandlingen av eget materiale, og til å vise saklig kildekritikk. Oppgaven må være utført i samsvar med gjeldende etiske retningslinjer, herunder korrekt bruk av kilder. Besvarelsen skal ha en form som samsvarer med skolens/tilbyders retningslinjer for oppgaveskriving.

Selvstendighet - Besvarelsen skal vise selvstendige vurderinger og at temaet behandles saklig, kritisk og analytisk med drøfting av standpunkter og påstander.

Originalitet - Besvarelsen må ikke ha påfallende likhet med andre besvarelser eller annet publisert materiale.

Karakterer - Det skal benyttes bokstavkarakter fra A til F.

Omfang - besvarelsen skal være på 7.500 ord +/- 10 % (20-25 sider).

3.2.1 Dokumentasjon

Vitnemål

Etter fullført og bestått fagskoleutdanning i Rehabilitering utstedes det vitnemål. På vitnemålet fremgår fagfelt og fordypning. Vitnemålet omfatter de emner som inngår i utdanningen med emnets omfang i studiepoeng og de karakterene som er oppnådd. Beskrivelse av hovedprosjektet vil også framgå. Vitnemålet merkes med begrepet *Vocational Diploma* (VD) med tanke på internasjonal bruk.

4 OVERSIKT OVER LÆRINGSUTBYTTE, EMNER, TEMA, ARBEIDSKRAV OG LITTERATUR

4.1 Emne 1: Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag

Emnekode	20HH071
Omfang	11 studiepoeng
Innhold	Emne 1 danner et felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag, og skal bidra til at studentene utvikler nødvendig kunnskap og forståelse i en felles referanseramme for yrkesutøvere i helse- og sosialtjenestene. Sentrale temaer i emne 1 er kommunikasjon og samhandling, etikk, sosiologi og psykologi, stats- og kommunalkunnskap, samt helse- og sosialpolitikk. Disse temaene er grunnleggende og skal videreføres i resterende emner.
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om menneskesyn, menneskerettigheter, yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, og etisk refleksjon knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren • har kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former, samhandling og konflikthåndtering knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren • forstår kommunikasjonens betydning i samhandling med pasienter/brukere, pårørende og kolleger • har innsikt i relevante lover og forskrifter innen helse- og omsorgssektoren som regulerer rettigheter, ansvar, plikter og kvaliteten på tjenestetilbud på kommunalt, regionalt og statlig nivå • har kunnskap om levekår og folkehelse i velferdsstatens utvikling, og om helse- og sosialpolitiske føringer • har kunnskap om begreper innen sosiologi og psykologi knyttet til enkeltindividet, familien og sosialt nettverk • har kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer i studiet, inkludert oppgaveskriving i hht APA 6 <p>Ferdigheter Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, til etisk refleksjon rundt praktiske og teoretiske problemstillinger i helse- og omsorgssektoren

	<ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former til å samhandle profesjonelt med pasienter/brukere, pårørende og kollegaer • kan anvende kunnskap innen sosiologi og psykologi til å motivere brukeren slik at han eller hun tar i bruk egne ressurser og opplever mestring • kan kartlegge aktuelle brukersituasjoner og iverksette relevante tiltak i samarbeid med kolleger og medstudenter • kan anvende aktuelt lovverk og forskrifter for helse- og omsorgssektoren i egen yrkesutøvelse • kan finne fagstoff og anvende kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer til å løse oppgaver i studiet <p>Generell kompetanse Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for yrkes- og profesjonsetikk og hvordan dette påvirker yrkesutøvelsen • ser betydningen av å reflektere over egen praksis og begrunner sine vurderinger faglig og etisk • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd og kommunikasjon i situasjoner med pasienter/brukere, pårørende og kollegaer • kan kommunisere og samhandle med pasienter/brukere for å ivareta deres individuelle behov, i tråd med prinsipper om brukermedvirkning og respekt for enkeltindividets verdi og verdighet • kan bygge relasjoner basert på likeverdighet og respekt, slik at brukere og pårørende opplever trygghet og har tillit til tjenestetilbudet • kan samarbeide og bygge relasjoner til medstudenter og kolleger • har forståelse for betydningen av sosiologi, psykologi, etikk og kommunikasjon har i egen yrkesutøvelse
<p>Sentrale temaer</p>	<p>1 a) Arbeidsformer og metoder i studiet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunnskapsgrunnlag • Studieteknikk og kildekritikk • Refleksjon • Grunnleggende IKT • Samhandling i grupper <p>1 b) Helse- og sosialfagene i samfunnet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helse- og sosialfagenes utvikling

	<ul style="list-style-type: none"> • Struktur og oppbygging i helsevesenet <p>1 c) Stats- og kommunalkunnskap, helse og sosialpolitikk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Folkehelse • Hverdagsmestring • Lovverket som regulerer helse- og sosialsektoren • Velferdsteknologi <p>1 d) Kommunikasjon og samhandling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommunikasjonsteori • Relasjonskompetanse • Veiledning • Konflikthåndtering • Tverrkulturell samhandling <p>1 e) Etikk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Menneskesyn • Yrkesetikk • Brukermedvirkning og verdighet • Etisk refleksjon og refleksjonsmodeller • Roller, makt og avmakt • Tvang og kontroll <p>1 f) Sosiologi og psykologi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utviklingsteorier • Hjernens utvikling • Emosjoner, behov og motivasjon • Kriser og forsvarsmekanismer
Arbeidskrav	<p>1. Kommunikasjon og samhandling Skriftlig gruppeoppgave 2500 ord +/- 10%</p> <p>2. Etikk Skriftlig gruppeoppgave 2500 ord +/- 10% + muntlig framlegg</p> <p>3. Muntlig individuell fagsamtale med utgangspunkt i selvvalgt arbeidskrav i emne 1</p> <p>4. Refleksjonsnotat over eget læringsutbytte i emnet, maks 1000 ord</p>
Rammer	Skriftlige oppgaver leveres i Canvas.
Vurdering	Det enkelte arbeidskrav vurderes med utgangspunkt i vurderingskriterier for arbeidskrav. Arbeidskrav 1, 2 og 4 vurderes med godkjent/ikke godkjent og arbeidskrav 3 vurderes med karakter A-F.
Litteratur	Aktuelle nasjonale planer og retningslinjer utgitt av departement og direktorat.

	<p>Eide, H. og Eide, T. (2017). <i>Kommunikasjon i relasjoner – personorientering, samhandling, etikk</i>. Gyldendal akademisk.</p> <p><u>Grasaas, K. G., Sjurson, M. og Stordalen, J. (2019). <i>Fag, etikk og kommunikasjon</i>. Cappelen Damm Akademisk.</u></p> <p>Helse- og omsorgslover www.lovdato.no</p> <p>Håkonsen, Kjell Magne. (2014). <i>Psykologi og psykiske lidelser</i>. Gyldendal akademisk.</p>
Tillegglitteratur	<p>Dalland, Olav. (2017). <i>Metode og oppgaveskriving</i>. Oslo: Gyldendal akademisk.</p>

4.2 Emne 2: Forståelse av rehabiliteringsprosessen

Læringsutbytte emne 2 – Forståelse av rehabiliteringsprosessen	
Kunnskap	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har kunnskap om habilitering og rehabilitering i historisk-, nåværende- og fremtidsrettet perspektiv • Har kunnskap om funksjonshemming og funksjonsnedsettelse • Har kunnskap om fysiske- og psykiske betingede reaksjoner • Har innsikt i hjelpemidler og tilrettelegging av disse • Har innsikt i rehabiliteringsarbeid på ulike nivå og gangen i pasientforløp • Forstå viktigheten av helsefremmende og forebyggende arbeid • Forstår viktigheten av helsefremmende arbeid og forebyggende arbeid for å fremme mestring, selvstendighet og deltagelse • Kan oppdatere sin kunnskap om velferdsteknologi og bruken av dette for å gi brukeren opplevelse av mestring og økt livskvalitet

Ferdigheter	Studenten; <ul style="list-style-type: none"> • Kan anvende faglig kunnskap om smerter og smertelindring i observasjon, omsorg og sykepleie til brukeren • Kan kartlegge hvordan funksjonsnedsettelse påvirker brukers aktivitet og deltagelse • Kan finne informasjon om hvordan det er å leve med fysiske, psykososiale og kognitive konsekvenser/følgetilstander • Kan anvende kunnskap om veiledning i møte med bruker og pårørende i rehabiliteringsarbeidet • Kan anvende kunnskap om rehabilitering slik at bruker kan gjenvinne og opprettholde best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltagelse
Generell kompetanse	Studenten; <ul style="list-style-type: none"> • Har forståelse for hvordan et sammensatt sykdomsbilde kan påvirke pasientens behov for omsorg og sykepleie • Kan bygge relasjoner med brukere og pårørende for å gi omsorg og pleie til pasienter som opplever fysiske- eller psykisk betingede reaksjoner • Kan utføre rehabiliteringsarbeid som fremmer brukerens verdighet, deltagelse og mestring

4.2.1 Tema og litteratur emne 2 – Forståelse av rehabiliteringsprosessen

Tema	<p>2a Rehabilitering og habilitering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forståelsen av faget rehabilitering • Forskjellige perspektiver på helse, f.eks Salutogenese • Historisk perspektiv • Forebyggende og helsefremmende arbeid • Rehabiliteringsprosessen • Rehabilitering og Tverrfaglig samarbeid • Individets ansvar for aktivitet og deltakelse • Barn, unge, voksne og eldre <p>2b Rehabilitering på ulike nivåer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rehabilitering på kommunalt nivå (Rehabiliteringspyramiden) • Rehabilitering i institusjon, spesialisthelsetjenesten og hjemmebasert omsorg (Rehabiliteringspyramiden)
-------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Hverdagsrehabilitering • Aktuelle styringsdokumenter og lovverk <p>2c Å leve med funksjonsnedsettelse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identitet • Kommunikasjon for motivasjon og endring (Løsningsfokusert terapi, motiverende samtale og personsentrert omsorg) • Verdighet og deltakelse • Brukermedvirkning • Empowerment • Fysisk betingede reaksjoner: personlig hygiene, ernæring, aktivitet • Psykisk betingede reaksjoner: tap, sorg og krisereaksjoner, intimitet og traumer • Mentale og kognitive reaksjoner • Smerter og smertelindring • ADL og mestring av daglige aktiviteter • GAP-modellen: sammenheng og forskjeller på begrepet funksjonshemning og funksjonsnedsettelse <p>2d Hjelpemidler og tilrettelegging i hverdagen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Universell utforming • Velferdsteknologi <p>2e Pasient- og pårønderarbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Familie og nettverk • Samarbeid med skole og arbeid • Sosialt samvær og deltagelse med jevnaldrende • Veiledning • Pasient- bruker- og pårønderrolle
Litteratur	<p>Tuntland, Hanne og Nils Erik Ness (2014) <i>Hverdagsrehabilitering</i></p> <p>Normann, Trine, Sandvin og Thommesen (2013) <i>Om rehabilitering, helhetlig, koordinert og individuelt tilpasset</i></p> <p>Thommesen, Hanne (2010) <i>Rehabilitering som politikk, virksomhet og studiefelt</i></p> <p>Lingås, Lars Gunnar (2013) <i>Ansvar for likeverd - Etikk i tverrfaglig arbeid med habilitering og rehabilitering</i></p> <p>Haugan, Gørill og Rannestad, Toril (2014) <i>Helsefremming i kommunehelsetjenesten.</i></p>

<p>Bredland, Ebba, Linge og Vik (2011) <i>Det handler om verdighet og deltagelse</i></p> <p>Generelle styringsdokumenter www.lovdatab.no</p> <p><u>Tilleggs litteratur:</u> Fjerstad, Elin (2010) <i>Frisk og kronisk syk – et psykologisk perspektiv på kronisk sykdom</i> Tuntland, Hanne (2011) <i>Grunnbok i ADL for sykepleiere</i></p>

4.2.2 Arbeidskrav Emne 2 - Forståelse av rehabiliteringsprosessen

Emne 2 – oppgave 1: Funksjonshemming og funksjonsnedsettelse

<p>Rammer: Skriftlig oppgave som besvares i gruppe med muntlig fremlegg Leveres i Canvas. Omfang skriftlig oppgave: 3000 ord + - 10 % Omfang muntlig fremlegg: maks.20 min Det skal også leveres en individuell beskrivelse av gruppeprosessen. Studenten får skriftlig og muntlig tilbakemelding /vurdering av lærer og medstudenter. Vurderes etter kriteriene nr. 1-6</p>

Emne 2 – oppgave 2: Aktivitet og deltakelse

<p>Rammer: PBL oppgave, etter 7-trinnsmodellen Skriftlig individuell oppgave etterfulgt av fremlegg og redegjørelse. Omfang skriftlig: 2500 ord + - 10 % Studentene får skriftlig og muntlig tilbakemelding av lærer. Vurderes etter kriteriene nr. 1-6.</p>

Emne 2 - Refleksjonsnotat

<p>Rammer: Skriftlig individuelt notat Omfang: Maks 1000 ord Vurdering: Godkjent/ikke godkjent ved innlevering Lærer gir skriftlig tilbakemelding på notatet</p>

4.3 Emne 3: Rehabilitering og hverdagsmestring

Læringsutbytte emne 3 – Rehabilitering og hverdagsmestring	
Kunnskap	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har kunnskap om ulike fysiske og psykiske funksjonshemninger og funksjonsnedsettelse • Har kunnskap om rehabilitering og habilitering av de mest vanlige pasientgrupper • Har kunnskap om hverdagsmestring i målrettet miljøarbeid • Kan oppdatere sin kunnskap om akutte og kroniske sykdommer og lidelser, diagnostikk og behandlingsprinsipper
Ferdigheter	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan anvende ulike kartleggingsverktøy i hverdagsrehabilitering og hverdagsmestring • Kan kartlegge behov, iverksette tiltak og veilede bruker og pårørende i rehabiliteringsprosessen • Kan finne informasjon og fagstoff om ulike stønader, tjenester og hjelpemidler • Kan anvende metoder for personorientert omsorg i rehabilitering- og habiliteringsarbeidet for å sette individuelle mål
Generell kompetanse	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har forståelse for viktigheten av aktivitet og deltagelse i arbeidet med hverdagsmestring • Har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom bruker- og pårørendeperspektiv i rehabiliteringsarbeidet • Kan utføre målrettet miljøarbeid i rehabilitering- og habiliteringsarbeidet • Kan bygge relasjon med brukere, pårørende, kollegaer og samarbeidspartnere i rehabiliteringsarbeidet

4.3.1 Tema og litteratur emne 3 – Rehabilitering og hverdagsmestring

<p>Tema</p>	<p>3a Rehabilitering og habilitering av de mest vanlige pasientgrupper</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nevrologiske sykdommer • Brudd (hoftebrudd, lårhalsbrudd og komplikasjonsfrakturer i rygg) • Kroniske smerter • Sammensatte lidelser • Hjertelidelser • Kreftlidelser • Rus og psykiske lidelser • Demens <p>3b Ressurser i rehabiliteringsprosessen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pårørende • Tverrfaglig samarbeid • Samfunnets ressurser og tilbud • Frivillig arbeid • Nettverksgrupper og interesseorganisasjoner <p>3c Praktiske metoder og redskaper i rehabiliteringsprosessen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personorientert omsorg (egenomsorg) • Individuell plan • Samtykkekompetanse • Aktuelle kartleggingsverktøy • Kommunikasjon knyttet til funksjonsnedsettelse hos brukers kommunikasjonsferdigheter • Målrettet miljøarbeid • Individuelle mål og tiltak (SMART modellen) • Aktiv omsorg <p>3d Rehabilitering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hverdagsrehabilitering • Velferdsteknologi og andre hjelpemidler
<p>Litteratur</p>	<p>Romsland, Inga Grace, Dahl, Birgitta og Slettebø, Åshild (2015) <i>Sykepleie og rehabilitering</i></p> <p>Normann, Trine, Johans Tveit Sandvin, Hanne Thommesen (2013) <i>Om rehabilitering, helhetlig, koordinert og individuelt tilpasset</i></p> <p>Thommesen, Hanne (2010) <i>Rehabilitering som politikk, virksomhet og studiefelt</i></p>

Tuntland, Hanne og Nils Erik Ness (2014) *Hverdagsrehabilitering*

<https://www.lhl.no/hjertesykdom/rehabilitering/>

<https://kreftforeningen.no/rad-og-rettigheter/mestre-livet-med-kreft/rehabilitering/>

<https://helsedirektoratet.no/folkehelse/psykisk-helse-og-rus>

<https://www.lhl.no/lhl-hjerneslag/livet-etter/rehabilitering-etter-hjerneslag/>

<https://helsedirektoratet.no/demens/personsentrert-omsorg-og-miljobehandling-ved-demens>

<http://www.afasi.no/>

<http://www.afasi.no/Nettbutikk/Bestill-fra-nettbutikken/Brosyrer-og-hefter/Informasjonshefte-Hva-er-afasi>

Helse og sosiallover www.lovdatabasen.no

Nasjonale planer fra departement og direktorat

Tillegglitteratur:

Almås Hallbjørg, Randi Grønseth og Dag-Gunnar Stubberud (2016)

Klinisk sykepleie 1 og 2

Disch Per Gunnar, Gro Lorentzen og Anders Midtsundstad (2017) *Aktiv omsorg – samspill mellom kultur, aktiviteter, helse og trivsel*

Fjerstad, Elin (2010), *Frisk og kronisk syk – et psykologisk perspektiv på kronisk sykdom*

4.3.2 Arbeidskrav Emne 3 – Rehabilitering og hverdagsmestring

I dette emnet skal det gjennomføres to arbeidskrav. Det er en fordel om disse blir sett i sammenheng med hverandre.

Emne 3 - oppgave 1: Kartleggingsverktøy

Rammer:

Skriftlig oppgave som besvares i gruppe

Leveres i Canvas

Lag en undervisning for medstudenter og faglærer (Power Point, rollespill eller annen egnet presentasjon)

Omfang skriftlig oppgave: 2500 ord +/- 10%

Omfang undervisning: ca. 20 minutter

Medstudenter og faglærer gir tilbakemelding på hverandres undervisning.

Studenten får skriftlig og muntlig tilbakemelding/vurdering av faglærer

Vurderes etter kriteriene nr. 1-6

Emne 3 – oppgave 2: Tverrfaglig samarbeid

Rammer:

PBL oppgave, etter 7-trinnsmodellen

Skriftlig oppgave som besvares individuelt

Leveres i Canvas

Omfang skriftlig oppgave: 2000 ord +/- 10%

Fremlegg og redegjørelse av oppgaven for faglærer.

Studenten får skriftlig og muntlig tilbakemelding/vurdering av faglærer

Vurderes etter kriteriene nr. 1-6

Emne 3 - Refleksjonsnotat

Etter endt emne skal studenten levere et refleksjonsnotat om sine tanker rundt oppnådd læringsutbytte i forhold til egen innsats, undervisning og den veiledning som er gitt.

Rammer:

Skriftlig individuelt notat

Leveres i Canvas

Omfang: Maks 1000 ord

Vurdering: Godkjent/ikke godkjent ved innlevering

Lærer gir skriftlig tilbakemelding på notatet

4.4 Emne 4: Organisasjon, system og ledelse

Læringsutbytte Emne 4 – Organisasjon og ledelse	
Kunnskap	Studenten; <ul style="list-style-type: none"> • Har kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper • Har innsikt i kunnskapsbasert praksis og kjennskap til omsorgsforskning • Har kunnskap om utviklingsarbeid og innovasjon i helse- og omsorgssektoren • Forstår at en velfungerende helsetjeneste bidrar til verdiskapning i samfunnet
Ferdigheter	Studenten; <ul style="list-style-type: none"> • Kan anvende kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper til å informere og veilede brukere og pårørende • Kan anvende kunnskap om medarbeiderskap og organisasjonskultur for å bidra til et godt arbeidsmiljø • Kan anvende metoder eller verktøy for etisk refleksjon i samarbeid med kollegaer • Kan kartlegge observasjoner, bruke IKT i dokumentasjon og rapportering i helse- og omsorgssektoren • Kan anvende velferdsteknologi i utviklingsarbeid • Kan anvende relasjonskompetanse i samarbeid med familie og nettverk
Generell kompetanse	Studenten; <ul style="list-style-type: none"> • Kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeid om tjenestetilbud i helse- og omsorgssektoren • Kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenestetilbud på arbeidsplassen, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon • Har forståelse for viktigheten av god dokumentasjon som arbeidsverktøy i yrkesutøvelsen

4.4.1 Tema og litteratur Emne 4 - Organisering og ledelse

Tema	4a Organisering og samhandling i pasientforløpet <ul style="list-style-type: none"> • Organisering og ledelse av ulike oppgaver • Samhandling og koordinering av tjenestetilbudene • Saksbehandling
-------------	---

	<p>4b Yrkesutøvelse og arbeidsverktøy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yrkesrolle og identitet • Kunnskapsbasert praksis • Arbeidskultur, kreativitet og endringskompetanse • Utviklingsarbeid • Kultur mangfold og yrkesutøvelse • Dokumentasjon og IKT <p>4c Kommunikasjon og veiledning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relasjons kompetanse • Kommunikasjon- og veiledningsteknikker • Grunnleggende pedagogiske prinsipper • Etisk refleksjon • Aktivitet og deltagelse
<p>Litteratur</p>	<p>Eide, Hilde og Eide, Tom (2017) <i>Kommunikasjon i relasjoner. Samhandling, konfliktløsning og etikk</i></p> <p>Disch Per Gunnar, Gro Lorentzen og Anders Midtsundstad (2017) <i>Aktiv omsorg – samspill mellom kultur, aktiviteter, helse og trivsel</i></p> <p>Tveiten, Sissel (2013) <i>Veiledning -mer enn ord</i></p> <p>www.lovdatab.no</p> <p>https://helsedirektoratet.no/velferdsteknologi</p> <p>http://www.ks.no/fagomrader/utvikling/innovasjon/velferdsteknologi/</p> <p>https://www.sintef.no/velferdsteknologi</p> <p>https://www.helsedirektoratet.no/individuellplan</p>

4.4.2 Arbeidskrav Emne 4 - Organisering, system og ledelse

Emne 4 – Oppgave1: Yrkesutøvelse og miljøarbeid

Rammer:

Skriftlig og muntlig oppgave som besvares i gruppe.

Leveres i Canvas

Omfang skriftlig oppgave: Gruppen skal lage en skisse og et undervisningsopplegg for faglærer og medstudenter om gitt tema. Skal skriftlig dokumenteres.

Omfang undervisningsopplegg: ca. 30 minutter

Muntlig tilbakemelding på undervisningsopplegget fra medstudenter samt en skriftlig og muntlig tilbakemelding fra lærer.

Vurderes etter kriteriene nr. 1-6

Emne 4 – Oppgave 2: Tverrfaglig arbeid

Rammer:

Skriftlig oppgave som besvares i gruppe eller individuelt.

Leveres i Canvas

Omfang skriftlig oppgave: 3000 ord +/- 10 %.

Studenten får skriftlig tilbakemelding på arbeidskravet fra lærer.

Vurderes etter kriteriene nr. 1-6

Emne 4 - Refleksjonsnotat

Etter endt emne skal studenten levere et refleksjonsnotat om sine tanker rundt oppnådd læringsutbytte i forhold til egen innsats og den veiledning som er gitt.

Rammer:

Skriftlig individuelt notat

Leveres i Canvas

Omfang: Maks 1000 ord

Vurdering: Godkjent/ikke godkjent ved innlevering

Lærer gir skriftlig tilbakemelding på notatet

4.5 Emne 5: Hovedprosjekt

4.5.1 Læringsutbytte – Emne 5 Hovedprosjekt

Studentene skal i samråd med læreren konkretisere sin egen læringsutbyttebeskrivelse i henhold til tema for hovedprosjektet og den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen for emnet. På studentenes vitnemål skal det stå en kort beskrivelse av fordypningsarbeidet/hovedprosjektet og dets innhold.

Kunnskap	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan tilegne seg kunnskaper gjennom fordypning innenfor et valgt tema ved å innhente, vurdere og bearbeide teori og drøfte sammenheng mellom teori og praksis • Har innsikt i kunnskapsbasert praksis • Kan oppdatere sin kunnskap om faglige og etiske problemstillinger knyttet til arbeid med pasienter/brukere med behov for rehabilitering
Ferdigheter	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for en valgt problemstilling knyttet til arbeid med pasienter/ bruker med behov for rehabilitering • Kan anvende kunnskap til å belyse, vurdere og reflektere over en valgt problemstilling knyttet til arbeid med pasienter/brukere med behov for rehabilitering • Kan, innenfor eget ansvarsområde, planlegge, iverksette og evaluere tiltak og aktiviteter for pasienter/ brukere med behov for rehabilitering
Generell kompetanse	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har forståelse for yrkesetiske retningslinjer som regulerer yrkesutøvelsen innen helse- og omsorgstjenesten • Har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at etiske prinsipper begrunnes om drøftes i oppgaven

4.5.2 Litteratur og arbeidskrav - Emne 5 Hovedprosjekt

Litteratur	<p>Dalland, Olav (2017), <i>Metode og oppgaveskriving for studenter</i> <u>Tilleggs litteratur:</u> Andersen, Erling S. og Schwenche, Eva (4. utgave 2014), <i>Prosjektarbeid en veiledning for studenter</i> Selvvalgt litteratur (300 sider)</p>
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none"> • Skriftlig fordypningsoppgave med påfølgende individuell muntlig eksamen • Logg • Mål, litteraturoversikt og fremdriftsplan skal godkjennes av skolen innen et fastsatt tidspunkt • Studentene/ basisgruppen har tilbud om fire veiledningstimer i løpet av skriveperioden, hvorav to er obligatoriske. I tillegg kan det

	arrangeres oppgaveseminar der studentene presenterer sine foreløpige arbeider for medstudenter og veileder/ faglærer. Hensikten er å gi felles veiledning og respons på foreløpig arbeide.
Rammer	Skriftlig gruppe-/ individuell besvarelse. Omfang: 7500 ord +/- 10% <ul style="list-style-type: none"> • for å kunne fremstille seg til individuell muntlig eksamen må studenten ha bestått teorimodulene, praksis/prosjektperioden og fordypningsoppgave/ hovedprosjekt
Vurdering	<ul style="list-style-type: none"> • logg vurderes med godkjent/ikke godkjent • på bakgrunn av bestått skriftlig fordypningsoppgave gjennomføres en individuell muntlig eksamen • fordypningsoppgaven/ hovedprosjektet og muntlig eksamen vurderes av en intern og en ekstern sensor • individuell eksamenskarakter settes etter gjennomført muntlig eksamen med gradert karakter A-F • fordypningsoppgaven vurderes i forhold til kriteriene 1 - 6

Studentene skal tilegne seg kunnskap og kompetanse og skrive hovedprosjekt om et selvvalgt tema innenfor læringsutbyttene for emnene og relatert til praksis. Gjennom arbeidet med hovedprosjekt skal studentene knytte teori og praktisk erfaring, drøfte og faglig begrunne sine tiltak og handlingsvalg. På denne måten blir de bevisst egne ferdigheter, kunnskaper og holdninger i arbeidet med brukere, deres pårørende, medarbeidere og andre samarbeidspartnere. At studentene selv velger tema for sitt hovedprosjekt er med å sikre faglig utbytte og engasjement.

Både skriftlig og muntlig presentasjon av eksamen bidrar til at alle studenter får like muligheter til å presentere sin oppgave uavhengig av eventuelle utfordringer relatert til skriftlig eller muntlig framstillingsevne.

Sensurordningen baserer seg på både en skriftlig del og påfølgende muntlig presentasjon. Studenten får også en foreløpig tilbakemelding på skriftlig del før gjennomføring av muntlig eksamen.

Eksamen/hovedprosjekt gjennomføres etter følgende plan:

Hovedprosjekt/eksamen kan skrives individuelt eller i gruppe. Den skriftlige besvarelsen etterfølges av en individuell muntlig samtale/eksaminasjon.

Studenter som har fullført og bestått alle arbeidskrav i studiets emner og fått godkjent skriftlig eksamen kan framstilles for muntlig eksaminering.

Skriftlig del vurderes av hovedveileder/faglærer og sensor og gir en karakterantydning før gjennomgang av muntlig eksamen.

Følgende gjelder for fastsetting av endelig karakter etter gjennomført muntlig eksamen:

- Oppjustering av karakter:

Studenten tar på eget initiativ opp svakheter ved skriftlig del og utdyper eller tilføyer vesentlige momenter.

- Ingen endring av karakter:

Studenten har en god presentasjon og svarer godt på spørsmål fra faglærer/sensor.

- Nedjustering av karakter:

Studenten svarer lite utfyllende, kan ikke svare eller svarer feil på spørsmål fra faglærer/sensor.

Dersom det ved muntlig eksamen kommer fram alvorlige mangler på kunnskap eller manglende innsikt i den skriftlige delen, kan dette føre til karakter F (Ikke bestått). Ikke bestått kan gis til tross for god karakterantydning på den skriftlige delen av eksamen.

Faglærer og sensor fastsetter den endelige karakteren og studenten blir meddelt dette umiddelbart.

Begrunnelse for endelig karakter fastsatt etter muntlig eksamen må fremstilles umiddelbart etter at karakter er meddelt. Eventuell klage på karakter følger rutine 1.5.3.5 Klage på sensurvedtak, eksamen. Dersom studenten klager på karakteren og får medhold i dette, må han/hun gå opp til ny muntlig eksamen.

På denne måten ivaretas studentenes mulighet for å presentere sin oppgave både muntlig og skriftlig for å sikre riktig vurdering av studentens læringsutbytte.

4.6 Emne 6: Praksis

Studenten kan velge mellom to ulike former for praksis:

1. **Praksis gjennomført som prosjektarbeid på egen arbeidsplass** er aktuelt for studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet. I praksisperioden skal studentene gjøre et endringsarbeid/utviklingsarbeid innen fagfeltet tverrfaglig miljøarbeid i rus og psykisk helsearbeid på egen arbeidsplass etter bestemte retningslinjer. Vedlegg 1
2. **Praksisutplassering** på arbeidsplass som tilbyr helsetjenester til mennesker med psykiske lidelser og ruslidelser, er egnet for studenter som ikke har sitt daglige arbeid innen fagfeltet. Vedlegg 2

4.6.1 Læringsutbytte for praksis

Studentene må, i samarbeid med faglærer og praksisveileder, tilpasse læringsutbyttebeskrivelsene til praksisstedets egenart og eget læringsbehov.

<p style="text-align: center;">Kunnskap</p>	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om hva som kjennetegner pasienter med behov for rehabilitering • har kunnskap om hvordan kompleksitet rundt forskjellige helseutfordringer gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen • har kunnskap om faglige verktøy i arbeidet med kartlegging av ressurser, behov, funksjonsnivå og helsesvikt hos pasienter med behov for rehabilitering • har kunnskap om organisering av omsorgstjenesten og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i ulike pasientforløp • har innsikt i kunnskapsbasert praksis, og kan oppdatere sin kunnskap om rehabilitering i utviklingsarbeidet i praksisperioden
<p style="text-align: center;">Ferdigheter</p>	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan kartlegge situasjoner i praksis og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak • kan anvende kunnskap om rehabilitering og habilitering i veiledning og individuell målsetting for å fremme mestring når helse og funksjonsevne endres (sett inn i neste vedlegg) • kan anvende kunnskap om kommunikasjon og veiledning til å informere og veilede brukere, pårørende og kollegaer • kan kartlegge tilstand, ressurser og behov hos pasienter/brukere ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger i praksis

Generell kompetanse	<p>Student;</p> <ul style="list-style-type: none"> • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å ivareta brukermedvirkning, pasient/ brukers integritet og faglig forsvarlighet i praksis • kan utføre helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende og/eller lindrende omsorg etter pasientens/ brukers individuelle behov • kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeidet om tjenestetilbudet til pasienter/ brukere • kan bidra til å utvikle konkrete tiltak for å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet på arbeidsplassen • kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenestetilbud på arbeidsplassen, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon • har utviklet en etisk grunnholdning som viser seg i samhandling med pasient og pårørende preget av respekt, ydmykhet og medmenneskelighet
----------------------------	---

4.6.2 Litteratur og arbeidskrav for praksis

Semester	4.semester
Litteratur	<p>Dalland, Olav (2012), <i>Metode og oppgaveskriving for studenter</i></p> <p><u>Tilleggs litteratur:</u></p> <p>Andersen, Erling S. og Schwenche, Eva (4. utgave 2012), <i>Prosjektarbeid en veiledning for studenter</i></p>
Arbeidskrav	<p>Felles for alle</p> <ul style="list-style-type: none"> • Logger, til sammen 4 –maks 1000 ord • Definere personlige mål/læringsutbyttebeskrivelser for praksis/prosjekt <p>Student med prosjekt på egen arbeidsplass</p> <ul style="list-style-type: none"> • Framdriftsplan/prosjektplan og prosjektrapport i praksis som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass • Prosjektrapport inkludert refleksjonsnotat for prosjekt på eget arbeidssted 5000 ord +/-10% gruppe, 4000 ord +/-10% individuelt <p>Student på eksternt arbeidsplass</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eget ståsted og forforståelse ca 500 ord • Eget læringsutbyttet ca 500 ord • To casebeskrivelser fra praksis à 1500 ord +/- 10% <p>Refleksjonsnotat maks 1000 ord</p>
Vurderingsform	<ul style="list-style-type: none"> • Framføring, arbeidskrav og logg vurderes med godkjent/ ikke godkjent • Praksis vurderes med bestått/ ikke bestått (målsamtale, midtvurdering og sluttvurdering blir gjennomført) Ved fare for ikke bestått skal dette varsles innen halvgått praksisperiode.

Taushetsplikt	<ul style="list-style-type: none"> • Studenter som gjennomfører sin opplæring ved arbeid, oppdrag eller verv og blir kjent med taushetsbelagte opplysninger, har taushetsplikt etter forvaltningslovens regler (§ 13-13f). Taushetsplikten gjelder også etter at studenten har avsluttet sin opplæring ved fagskole
----------------------	--

5 AKTUELL LITTERATUR

Bredland Ebba L, Linge Anita Oddrun og Vik Kjersti (2011): *Det handler om verdighet og deltagelse*, Gyldendal akademisk. ISBN: 9788205396432

Brinchmann, Berit Støre (2016): *Etikk i sykepleien*. Gyldendal akademisk
ISBN: 9788205492745

Dalland, Olav (2017): *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal akademisk
ISBN: 9788205500709

Eide, Hilde og Eide, Tom (2017): *Kommunikasjon i relasjoner - Samhandling, konfliktløsning og etikk*, Gyldendal akademisk ISBN: 9788205500563

Grasaas, K. G., Sjørusen, M. og Stordalen, J. (2019). *Fag, etikk og kommunikasjon*. Cappelen Damm Akademisk.

Haugan, Gørill og Rannestad, Toril (2014): *Helsefremming i kommunehelsetjenesten*. Cappelen Damm akademisk. ISBN: 9788202436582

Håkonsen, Kjell Magne (2017): *Psykologi og psykiske lidelser*. Gyldendal akademisk
ISBN: 9788205448544

Lingås, Lars Gunnar (2013): *Ansvar for likeverd - Etikk i tverrfaglig arbeid med habilitering og rehabilitering*. Gyldendal akademisk. ISBN: 9788205398849

Normann, Trine, Johans Tveit Sandvin, Hanne Thommesen (2013): *Om rehabilitering, helhetlig, koordinert og individuelt tilpasset*. Kommuneforlaget ISBN:9788244621649

Romsland, Inga Grace, Dahl, Birgitta og Slettebø, Åshild (2015): *Sykepleie og rehabilitering*. Gyldendal akademisk, ISBN: 9788205436398

Thommesen, Hanne (2010): *Rehabilitering som politikk, virksomhet og studiefelt*
Gyldendal Akademisk, ISBN: 9788205398818

Tveiten, Sissel (2013): *Veiledning - mer enn ord...* Fagbokforlaget
ISBN: 9788245014518

Tuntland, Hanne og Nils Erik Ness (2014): *Hverdagsrehabilitering*, Gyldendal Akademisk
ISBN: 9788205458864 (kap; 1-3-4-5-6-8-9)

<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/rehabilitering-habilitering-individuell-plan-og-koordinator/seksjon?Tittel=individuell-plan-og-koordinator-6935>

<https://www.lhl.no/hjertesykdom/rehabilitering/>

<https://kreftforeningen.no/rad-og-rettigheter/mestre-livet-med-kreft/rehabilitering/>

<https://helsedirektoratet.no/folkehelse/psykisk-helse-og-rus>

<https://www.lhl.no/lhl-hjerneslag/livet-etter/rehabilitering-etter-hjerneslag/>

<https://helsedirektoratet.no/demens/personsentrert-omsorg-og-miljobehandling-ved-demens>

<http://www.afasi.no/>

<http://www.afasi.no/Nettbutikk/Bestill-fra-nettbutikken/Brosjyrer-og-hefter/Informasjonshefte-Hva-er-afasi>

www.lovdatab.no

<https://helsedirektoratet.no/velferdsteknologi>

<http://www.ks.no/fagomrader/utvikling/innovasjon/velferdsteknologi/>

<https://www.sintef.no/velferdsteknologi>

Forskrift om rehabilitering og habilitering, Helse og omsorgslover, www.lovdatab.no

Meld.St 26 (2014-2015) «*Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet*»

Meld.St.29 (2012-2013) «*Morgendagens omsorg*»

Meld.St.47 (2008-2009) «*Samhandlingsreformen*»

Statistisk sentralbyrå

Tillegglitteratur:

Almås Hallbjørg, Randi Grønseth og Dag-Gunnar Stubberud (2016): *Klinisk sykepleie 1 og 2*, Gyldendal akademisk, ISBN: 9788205483392

Andersen, Erling S og Eva Schwenche (2014): *Prosjektarbeid en veiledning for studenter*, NKI Forlaget, ISBN 9788256273089

Disch, Per Gunnar, Gro Lorentzen og Anders Midtsundstad (2017): *Aktiv omsorg – samspill mellom kultur, aktiviteter, helse og trivsel*. Fagbokforlaget, ISBN: 9788245018790

Fjerstad, Elin (2010): *Frisk og kronisk syk – et psykologisk perspektiv på kronisk sykdom*. Gyldendal akademisk, ISBN: 9788205402355

Olav Molven (2015): *Helse og jus*. Gyldendal juridisk ISBN: 9788205480124

Skau, Greta Marie (2011): *Gode fagfolk vokser*. Cappelen Damm Akademisk ISBN: 9788202350147

Tuntland, Hanne (2005): *Forebygging, rehabilitering og omsorg*. Damm, Oslo ISBN: 9788204096708

Tuntland, Hanne (2012): *Grunnbok i ADL*. Høgskoleforlaget, Kristiansand ISBN:9788276349696

Wekre, Lena Lande og Vardeberg, Kjersti (2004): *Lærebok i rehabilitering*. Fagbokforlaget, Bergen ISBN:9788276747461

VEDLEGG 1

**RETNINGSLINJER FOR PRAKSIS
GJENNOMFØRT SOM
UTVIKLINGSARBEID PÅ EGEN
ARBEIDSPASS**

LÆRINGSUTBYTTE - VEILEDNING - VURDERING
FORVENTNINGER - ARBEIDSKRAV

1 Praksis gjennomført som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass

Praksis gjennomført som prosjekt på egen arbeidsplass er aktuelt for studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet. Studenter som velger denne ordningen må i praksisperioden gjøre et utviklingsarbeid på egen arbeidsplass innen fordypningsområdet for den aktuelle utdanningen. Dette kan bidra til kompetanseutvikling på arbeidsplassen samt at den enkelte arbeidstaker kan få andre oppgaver og økt ansvar. Praksis er et felles ansvar for arbeidstaker og arbeidsgiver, og denne formen for praksis krever at studenten får tid til utviklingsarbeid og veiledning.

Praksis gjennomført som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass innebærer:

- Forberedelse og planlegging
- Gjennomføring
- Presentasjon av utviklingsarbeidet
- Dokumentasjon og prosjektrapport

Læringsutbytte for utviklingsarbeid på eget arbeidssted

Studentene må, i samarbeid med faglærer og praksisveileder, tilpasse læringsutbyttebeskrivelsene til praksisstedets egenart og eget læringsbehov.

Kunnskap	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om hva som kjennetegner pasienter med behov for rehabilitering • har kunnskap om hvordan kompleksitet rundt forskjellige helseutfordringer gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen • har kunnskap om faglige verktøy i arbeidet med kartlegging av ressurser, behov, funksjonsnivå og helsesvikt hos pasienter med behov for rehabilitering • har kunnskap om organisering av omsorgstjenesten og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i ulike pasientforløp • har innsikt i kunnskapsbasert praksis, og kan oppdatere sin kunnskap om rehabilitering i utviklingsarbeidet i praksisperioden
-----------------	---

Ferdigheter	Studenten; <ul style="list-style-type: none"> • kan kartlegge situasjoner i praksis og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak • kan anvende kunnskap om rehabilitering og habilitering i veiledning og individuell målsetting for å fremme mestring når helse og funksjonsevne endres • kan anvende kunnskap om kommunikasjon og veiledning til å informere og veilede brukere, pårørende og kollegaer • kan kartlegge tilstand, ressurser og behov hos pasienter/brukere ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger i praksis
Generell kompetanse	Student; <ul style="list-style-type: none"> • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å ivareta brukermedvirkning, pasient/ brukerens integritet og faglig forsvarlighet i praksis • kan utføre helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende og/eller lindrende omsorg etter pasientens/ brukerens individuelle behov • kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeidet om tjenestetilbudet til pasienter/ brukere • kan bidra til å utvikle konkrete tiltak for å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet på arbeidsplassen • kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenestetilbud på arbeidsplassen, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon • har utviklet en etisk grunnholdning som viser seg i samhandling med pasient og pårørende preget av respekt, ydmykhet og medmenneskelighet

2 Forberedelse og Planlegging

2.1 Organisering

Det er viktig at et utviklingsprosjekt er godt forankret på egen arbeidsplass. Det forutsetter grundig forberedelse. Veileder og/eller avdelingsleder bør derfor være med i planlegging, gjennomføring og evaluering av utviklingsprosjektet. Studenten bør også involvere egne kolleger under hele eller deler av utviklingsarbeidet. På den måten kan studenten få erfaring med å ta initiativ, planlegge, gjennomføre og evaluere utviklingsarbeid i samarbeid med andre.

2.2 Problemformulering og mål

Før det konkrete arbeidet med utviklingsprosjektet starter, skal det utarbeides en problemformulering der arbeidet avgrenses og presiseres. Dette skjer i et samarbeid mellom studenten, lærer og veileder og/eller avdelingsleder på arbeidsplassen. Avgrensningene bør være så presise at det gir tydelige rammer for utviklingsprosjektet.

Mål for utviklingsprosjektet bør utformes slik at resultatet er målbart når utviklingsprosjektet er fullført.

3 Gjennomføring

3.1 Tidsrammer

Utviklingsarbeidet gjennomføres innenfor rammen av praksisperioden som er ti uker. Anbefalt omfang for arbeid med planlegging og gjennomføring av utviklingsprosjektet er en dag i uka, men det er student og arbeidsgiver som må avklare tidsrammen for dette. Det er obligatorisk frammøte i praksisperioden både på arbeidsplassen og på samlinger på skolen i løpet av den samme perioden.

3.2 Tema

Studenten gjennomfører endringsarbeid/utviklingsarbeid med utgangspunkt i et utviklingsbehov på egen arbeidsplass. Tema og problemstilling for prosjektet skal bestemmes i fellesskap mellom arbeidsgiver og student.

Tema for prosjektet må forholde seg til:

1. læringsutbyttebeskrivelse for utviklingsarbeid på egen arbeidsplass
2. læringsutbytte som studenten utarbeider for det konkrete prosjektet

3.3 Underveis- og sluttvurdering

Underveisvurdering gis i form av veiledning og planlagte samtaler med veileder, student og lærer. Det arrangeres også et fagseminar der studenten presenterer resultatet av utviklingsarbeidet for medstudenter og eventuelt andre involverte i prosjektet.

Veiledning og vurdering av studentens læringsutbytte i prosjektperioden foregår kontinuerlig. Dette er en forutsetning for å nå formålet med praksis.

Underveisvurdering skal ta hensyn til studentens læreforutsetninger, rammefaktorer og mål for praksisperioden, studentenes læringsutbytte, veiledningens innhold og valg av læresituasjoner.

Studenten får sluttvurdering på utviklingsprosjektet etter kriteriene 1 – 6 i pkt. 3.1.1 i studieplanen. Sluttvurdering på utviklingsarbeidet er bestått/ikke bestått.

Faglærer fra skolen veileder studenten i arbeidet med dokumentasjon av utviklingsarbeidet. Læreren gjennomfører 3x2 timer samtaler med studenten i løpet av praksisperioden. Faglærer har ansvar for:

- godkjenning av tema og problemstilling

- utforming av praksisrapport
- prosjektarbeidet som prosess
- veiledning av det oppgavetekniske, den skriftlige praksisrapporten

Veileder på praksisplassen har det faglige ansvaret for veiledning av utviklingsprosjektet. Veileder på praksisplassen må ha utdanning tilsvarende fagskole eller høyere utdanning, og bør være en som kan godkjenne de praktiske gjennomføringstiltakene i prosjektet. Strukturert veiledning på praksisplassen bør tilsvare 2 timer pr uke. I tillegg gis det "her og nå"-veiledning ved behov. Ved praksisgjennomføring som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass, bør minimum en dag i uken settes av til arbeid med prosjektet. Veileder på praksisplassen gir veiledning i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av utviklingsprosjektet.

Tema for veiledning på arbeidsplassen er:

- faglig innhold
- faglig forståelse
- refleksjon over egen yrkesutøvelse og utviklingsmuligheter
- kommunikasjon, samarbeid, problemløsning, rapportering og dokumentasjon
- ressursutnyttelse

4 Forventninger

4.1 Forventninger til studenten:

- å gjennomføre praksis
- utarbeide mål for egen læring i prosjektet, egne skriftlige prosjektmål, arbeidsplan og tidsplan på bakgrunn av utdanningens læringsutbyttebeskrivelser og de muligheter som finnes på arbeidsplassen
- å avtale tid til å gjennomgå målene for prosjektet, arbeidsplanen og egen læringsutbyttebeskrivelse med praksisveileder og lærer i planleggingsfasen av prosjektet
- planlegge, gjennomføre og evaluere prosjektet i tråd med oppsatt plan
- å utarbeide arbeidsplan på bakgrunn av læringsutbytte og tidsplan i samarbeid med praksisveileder i løpet av førstepraksisuke
- å ta initiativ til å søke råd og veiledning ved behov utenfor fastsatte veiledningssamtaler
- å kunne motta veiledning, være aktiv og vurdere egen innsats og egenutvikling under praksisperioden
- å levere arbeidskrav innen frist (i Canvas)

4.2 Forventninger til praksisveileder:

- ta imot studenten på en god måte og legge til rette for prosjektet
- samarbeide om å utarbeide turnusplan
- gjøre seg kjent med målene, læringsutbyttebeskrivelsene, arbeidsplanen og tidsplanen som studenten har satt opp for prosjektet
- delta i godkjenning av prosjektplanen
- legge til rette slik at studenten har mulighet til å nå målene for prosjektet

- hjelpe til å tilrettelegge for prosjektet på arbeidsplassen
- veilede studenten
- i samarbeid med fagskolen, vurdere studentens prosjekt til bestått/ikke bestått
- underskrive vurderingsdokumentet

4.3 Forventninger til lærer:

- veilede ut fra målsetningene
- gjøre seg kjent med studentens egne mål og prosjektplan
- følge opp student og veileder etter avtale
- gi studenten tilbakemelding på oppgaver/arbeidskrav
- lede veiledning på fellessamling for erfaringsdeling ved utdanningsstedet
- legge til rette for at prosjektet blir vurdert til bestått/ikke bestått

5 Presentasjon av utviklingsarbeidet

5.1 Generelt

Presentasjon av eget arbeid er en obligatorisk del av et utviklingsarbeid. Erfaring fra gjennomføring av utviklingsprosjektet skal presenteres både for egne kolleger og medstudenter i praksisperioden. Hensikten med presentasjonen er å dele erfaringer og få tilbakemeldinger som kan bidra til å bedre drøftingsgrunnlaget i projektrapporten. Presentasjonen planlegges i samarbeid mellom student og praksisveileder. Presentasjonen skal skje på arbeidsplassen for kollegaer og midtveis i praksisperioden overfor medstudenter. Det kan også være hensiktsmessig å holde en presentasjon for medstudenter når praksisperioden er avsluttet.

6 Dokumentasjon

6.1 Framdriftsplan/sjekkliste

PROSJEKTPLAN,

STUDENT:.....

GJØREMÅL
<p>Tema (Skal godkjennes av faglærer før prosjektoppstart)</p>
<p>Problemstilling (Skal godkjennes av faglærer før prosjektoppstart)</p>
<p>Mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunnskaper • Ferdigheter • Generell kompetanse <p>(Skal godkjennes av faglærer før prosjektoppstart)</p>
<p>Tidsplan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forberedelse <ul style="list-style-type: none"> ○ Tema, problem- og målformuleringer ○ Litteratur- og informasjonssøkning ○ Tidsplan for prosjektet ○ Presentasjon på skolen   • Gjennomføring <ul style="list-style-type: none"> ○ Innsamling og bearbeiding av data ○ Praktisk utprøving på bakgrunn av hovedmål ○ Presentasjon på arbeidsstedet   • Etterarbeid • Oppsummering og konklusjon på bakgrunn av mål
Dato for målsamtale
Dato for midt evaluering
Dato for sluttevaluering
Dato for innlevering av prosjektrapport inkl. refleksjonsnotat

6.2 Prosjektrapport

Studentene utarbeider en praksisrapport som dokumenterer utviklingsarbeidet:

- Forord
- Innledning
  - Beskrivelse av tema, problemstilling og mål for utviklingsprosjektet
  - Avgrensninger/begrunnelser
  - Begrepsavklaring
  - Metodedel (her skal den praktiske gjennomføringen av prosjektet beskrives)
- Relevant teori som belyser tema og problemstilling
- Presentasjon av resultat og funn som belyser problemformuleringen
- Drøfting (her skal tilbakemeldinger og erfaringer fra prosjektet fra kollegaer, brukere og veiledere inn)
- Konklusjon
- Studentens egen vurdering av prosjektet
  - oppsummere det faglige resultatet
  - gi en vurdering av det faglige arbeid og læringsprosessen, egenvurdering
  - hvilke læringsmål er oppnådd jfr emnene i studieplanen og målene for praksisperioden?
  - hvis prosjektet gjennomføres i grupper, må rapporten inneholde et eget punkt som omhandler gruppeprosessen
- Litteratur/kildebeskrivelse
- Refleksjonsnotat

6.3 Prosjektdagbok/logg

I løpet av utviklingsarbeidet fører studenten logg med refleksjon over egne erfaringer. Loggen skal beskrive framdrift i prosjektet fra uke til uke. Beskrivelsene hentes fra samhandlingssituasjoner og skal ta utgangspunkt både i positive og negative erfaringer. Hensikt med loggskrivningen er å trene på refleksjon rundt etiske, faglige og praktiske begrunnelser for egen yrkesutøvelse. På den måten kan refleksjon over sammenheng mellom teori og praksis bidra til å videreutvikle faglig kompetanse og oppøve evnen til å se alternative handlingsalternativer. Denne loggen kan være og tilgjengelig for veileder på arbeidsplassen. Faglærer kommenterer loggen fortløpende.

Eksempel på loggskrivning:

Beskriv kort en hendelse eller hendelsessekvens. F.eks. kan det stilles følgende spørsmål:

- hvilke reaksjoner hadde jeg? (tanker, følelser, kroppsreaksjoner)

- hva foregikk før min reaksjon / hva var situasjonen?
- hva fulgte etter min reaksjon / ble noe endret?
- hvilke handlingsalternativer forelå?
- hvilke faglige og etiske begrunnelser anvendte jeg?
- hva lærte jeg av situasjonen?
- hvordan kan jeg nyttiggjøre meg dette i egen yrkesutøvelse?

6.4 Prosjektmappe

Alt materiale som angår utviklingsarbeidet samles i en prosjektmappe. Det kan være rapporter, brev, møtereferater, funn og foreløpige konklusjoner i henhold til problemformulering. Framdriftsplan (se pkt. 6.1) er obligatorisk vedlegg til prosjektrapporten, se pkt 6.5. Studenten velger vedlegg fra prosjektmappen som er egnet til å belyse og være til hjelp i drøftingen av utviklingsarbeidet. Alle data skal kvalitetssikres, og etiske retningslinjer som taushetsplikt, anonymisering, frivillig deltagelse vektlegges og dokumenteres.

6.5 Prosjektrapport

Prosjektmappe er en støtte for prosjektrapporten. Prosjektrapporten skal være innbundet og tilgjengelig for veileder og arbeidsgiver. På grunn av forhold som blant annet taushetsplikt, er det leder på arbeidsplassen som avgjør hvor tilgjengelig rapporten skal være. Prosjektrapporten leveres i Canvas.

Hver student lager et oppsummeringsnotat med egenvurdering som vedlegg til prosjektrapporten basert på følgende hovedpunkter:

- vurdering av det faglige arbeidet og læringsprosessen
- oppsummering av eget læringsutbytte

6.6 Vurdering av praksis som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass

Praksis utgjør ikke et selvstendig emne i utdanningen. Skriftlige oppgaver vil bli vurdert med godkjent/ikke godkjent. Praksisperioden vurderes med bestått/ikke bestått

Vedlegg:

1. Skjema midtvurdering
2. Skjema sluttvurdering
3. Kriterier for ikke bestått praksis

Midtvurdering prosjekt

Midtvurdering foretatt : (dato).....

Fravær inntil nå i perioden:.....

Dager:.....Timer:.....

Student:.....sign.

Veileder:.....sign.

Lærer:.....sign.

Kommentarer:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Skriftlig varsel om ikke bestått gitt.....(dato)

Vurderingsskjema for gjennomført prosjekt

Studentens navn:.....

Arbeidssted:.....

Tidsrom for prosjektarbeid:.....

Arbeidskrav tilknyttet prosjektet

Arbeidskrav	Godkjent	Ikke godkjent
Oppgave 1 Framdriftsplan		
Oppgave 2 (vurderes av skolen/faglærer) Prosjektrapport		

Alle arbeidskravene må være godkjente for å oppnå vurdering Bestått.

Vurdering: (Bestått/Ikke bestått).....

Fravær

Dager:..... Timer:.....

Underskrifter:

Student

Veileder

Lærer

Kriterier for ikke bestått praksis

Ikke bestått praksis innebærer at studenten har manglende kompetanse på ett eller flere av følgende punkter:

- Viser manglende respekt for pasienter/brukere eller pårørendes integritet og autonomi, herunder brudd på taushetsplikten
- Gir feilaktig informasjon til pasienter/brukere/pårørende
- Viser manglende evne til samhandling og evne til å vise omsorg for pasienter/brukere
- Mangler evner til å identifisere pasienter/brukernes generelle og spesielle behov
- Anvender i liten grad teoretisk kunnskap i begrunnelse for sitt praktiske arbeid
- Medvirker ikke i tverrfaglig samarbeid
- Søker ikke råd og veiledning i vanskelige situasjoner
- Overvurderer sin kompetanse og setter brukers liv og helse i fare
- Mangler kritisk reflekterende holdning til egen yrkesutøvelse
- Fravær i henhold til skolens retningslinjer utover 10% som ikke blir tatt igjen
- Viser manglende evne, kunnskap og/eller vilje til å planlegge, organisere og gjennomføre praksis

VEDLEGG 2

RETNINGSLINJER FOR PRAKSISPERIODEN FOR FAGSKOLEUTDANNING VED PRAKSISUTPLASSERING

1 Generelt om organisering av praksisstudiet

Praksisutplasseringen skal gjennomføres på en arbeidsplass innenfor fagfeltet knyttet til fordypningen i utdanningen. Med utgangspunkt i studentens erfaringer og interesser vil skolen prøve å etterkomme studentens ønsker om praksissted. Fagskolen Innlandet inngår avtale med praksisstedet. Praksis skal benyttes til direkte eller indirekte brukerrettet arbeid. Erfaringer fra praksis kan knyttes direkte eller indirekte opp mot tema for fordypningsoppgaven. Praksisperioden har en varighet på 10 uker lagt til deler av 3. og 4. semester. Studiestedet organiserer minst en felles samling på utdanningsstedet for erfaringsdeling i løpet av praksisperioden.

1.1 Turnusplan og tilstedeværelse

Praksisperioden beregnes til gjennomsnittlig 30 timer tilstedeværelse og én studiedag pr. uke i ti uker. En gjennomsnittlig arbeidsdag er på ca 7 timer. Det er obligatorisk tilstedeværelse. Det forutsettes at studenten deltar aktivt i praksisfeltet for å kunne læringsutbyttet for praksis. For at praksisperioden skal kunne vurderes til bestått, må studenten ha vært til stede minimum 90 % av den planlagte praksistiden. Fravær utover 10 % må tas igjen.

Studenten planlegger egen turnusplan som godkjennes av lærer og praksisveileder. For at studenten skal få gode læresituasjoner, bør studenten i størst mulig grad følge praksisveilederens turnus.

1.2 Pasient/brukersituasjoner

Pasient/brukersituasjonene som studentene møter i praksisperioden kan være utfordrende. Det kan for eksempel være akutte situasjoner som stiller krav til yrkesutøverens kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse. Det er derfor nødvendig at yrkesutøveren kan samarbeide med andre fagpersoner for å bistå til beste for brukeren.

2 Læringsutbytte for praksis ved praksisutplassering

Studentene må, i samarbeid med faglærer og praksisveileder, tilpasse læringsutbyttebeskrivelsene til praksisstedets egenart og eget læringsbehov.

Kunnskap	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om hva som kjennetegner pasienter med behov for rehabilitering • har kunnskap om hvordan kompleksitet rundt forskjellige helseutfordringer gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen • har kunnskap om faglige verktøy i arbeidet med kartlegging av ressurser, behov, funksjonsnivå og helsesvikt hos pasienter med behov for rehabilitering • har kunnskap om organisering av omsorgstjenesten og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i ulike pasientforløp • har innsikt i kunnskapsbasert praksis, og kan oppdatere sin kunnskap om rehabilitering i pasientarbeidet i praksisperioden
-----------------	--

Ferdigheter	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan kartlegge situasjoner i praksis og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak • kan anvende kunnskap om rehabilitering og habilitering i veiledning og individuell målsetting for å fremme mestring når helse og funksjonsevne endres • kan anvende kunnskap om kommunikasjon og veiledning til å informere og veilede brukere, pårørende og kollegaer • kan kartlegge tilstand, ressurser og behov hos pasienter/brukere ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger i praksis
Generell kompetanse	<p>Studenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å ivareta brukermedvirkning, pasient/ brukerens integritet og faglig forsvarlighet i praksis • kan utføre helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende og/eller lindrende omsorg etter pasientens/ brukerens individuelle behov • kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeidet om tjenestetilbudet til pasienter/ brukere • kan bidra til å utvikle konkrete tiltak for å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet på arbeidsplassen • kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenestetilbud på arbeidsplassen, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon • har utviklet en etisk grunnholdning som viser seg i samhandling med pasient og pårørende preget av respekt, ydmykhet og medmenneskelighet

3 Veiledning og vurdering

Veiledning og vurdering av studentens læringsutbytte i praksisperioden foregår kontinuerlig. Veiledning på praksisstedet vil bli gitt individuelt av kvalifiserte fagarbeidere med oppdatert kunnskap og erfaring fra praksisfeltet. I tillegg vil det være veiledning fra skolens lærere. Veiledningen skjer ut fra studieplanens læringsutbyttebeskrivelse samt studentens egne læringsbehov fra faglig og personlig ståsted, og praksisstedets egenart.

Ulike veiledningssituasjoner:

- **Veiledning i målsamtale** (gjennomføres i løpet av første praksisuke)

Er en formell samtale mellom student, praksisveileder og lærer der de snakker om gjensidige forventninger til praksis, studentens læringsmål/læringsutbytte, praksisfeltets muligheter og begrensninger, studentens veiledningsbehov og praksisveileders muligheter ut fra faglige ressurser. Se arbeidskrav 2.

- **Fortløpende veiledning**

Skal sikre kontinuitet i opplæringen. Læring i praksis innebærer at studenten handler i forhold til fagkunnskap og har handlingskompetanse. I veiledningssamtalene innebærer dette at studenten

kan begrunne vurderingene og valgene sine. Dette bidrar til å synliggjøre handlingskompetansen. Formalisert veiledning og selvrefleksjon over tid, bidrar til å bevisstgjøre studenten på egen faglig utvikling og kompetanse. Det anbefales at praksisveileder og student avtaler faste veiledningstimer, helst 2 ganger pr.uke. I tillegg gis det "her og nå"- veiledning ved behov.

- **Veiledning i midt- og sluttvurdering**

Innebærer at praksisveileder i samarbeid med faglærer skal vurdere studentens praksis til bestått/ikke bestått. Utgangspunkt for vurderingen er utdanningens- og studentens læringsutbytte og praksisstedets læringsmuligheter. Student, praksisveileder og lærer deltar i en formell planlagt vurderingssamtale. Tid og sted avtales i god tid. Etter midt – og sluttvurdering undertegnes skjemaene halvtidsvurdering og sluttvurdering. Hvis det er fare for at studenten ikke viser tilstrekkelig læringsutbytte for å bestå, skal det gis skriftlig varsel og veiledning på et så tidlig tidspunkt at det er mulig for studenten å kunne bestå praksis.

4 Forventninger i praksis

4.1 Forventninger til studenten:

- å gjennomføre praksisprogrammet
- å planlegge og utarbeide turnusplan i samarbeid med praksisveileder
- å utarbeide eget læringsutbytte for praksisperioden ut fra mulighetene som finnes på praksisstedet og utdanningens overordnede læringsutbytte
- å avtale tid til å gjennomgå ønsket læringsutbytte med praksisveileder og lærer
- å formulere veiledningsgrunnlag, se pkt. 5.1
- å ta initiativ til å søke råd og veiledning ved behov utenfor fastsatte veiledningssamtaler
- å kunne motta veiledning, være aktiv og vurdere egen innsats og egenutvikling under praksisperioden
- å levere arbeidskrav innen frist (i Canvas)

4.2 Forventninger til praksisveileder:

- ta imot studenten på en god måte og legge til rette for god praksis
- samarbeide om å utarbeide turnusplan
- gjøre seg kjent med læringsutbytte for praksis samt studentens egen læringsutbytte
- delta i godkjenning av studentens læringsutbytte og arbeidsplan
- legge forholdene til rette slik at studenten har mulighet til å nå ønsket læringsutbytte for praksisperioden
- hjelpe til å velge ut relevante læresituasjoner
- veilede studenten
- i samarbeid med skolen, vurdere studentens praksis til bestått/ikke bestått
- underskrive vurderingsdokumentet for praksis

4.3 Forventninger til lærer:

- veilede studenten i konkretisering av læringsutbytte
- gjøre seg kjent med studentens eget læringsutbytte og arbeidsplan
- samarbeide med student og praksisveileder om å legge til rette for veiledning og underveivurdering etter avtale
- gi studenten tilbakemelding på oppgaver/arbeidskrav

- lede veiledning på fellessamling for erfaringsdeling ved utdanningsstedet
- legge til rette for at praksis blir vurdert til bestått/ikke bestått

5 Arbeidskrav i praksis

Arbeidskrav til praksisperioden er fire obligatoriske oppgaver samt logg for egenrefleksjon som skal besvares og innleveres etter fastsatt oppsett. Arbeidskrav og loggføring av egenrefleksjon kan bidra til å synliggjøre studentens læringsarbeid i praksis og inngå som dokumentasjon for sluttvurderingen.

5.1 Arbeidskrav 1: Eget ståsted og førforståelse

Studenten skal beskrive egne praksiserfaringer og førforståelse. Hensikten er å øke studentens bevissthet om tidligere erfaringer som utgangspunkt for å videreutvikle nye praksiserfaringer og læringsutbytte. Hensikten er å klargjøre for seg selv, veileder og lærer hvilke lære- og veiledningsbehov den enkelte student har.

Mal for utforming av oppgaven:

- Studentens navn
- Når var du ferdig med grunnutdanningen din?
- Hva er den viktigste motivasjon for å ta fagskoleutdanning innen helse?
- Hvilke arbeidserfaringer har du som yrkesutøver innen helse- og oppvekstfag?
- Hvilke områder innen helse og oppvekst er du spesielt opptatt av?
- Hva opplever du som dine sterke sider som yrkesutøver?
- Hvilke områder ønsker du å endre eller videreutvikle?
- Skisser hvilke områder innen fordypningsområdet og læringsutbyttebeskrivelsen som du ønsker å arbeide med i praksisperioden innenfor rammene av utdanningens læringsutbytte for praksis. Begrunn svaret.

Rammer:

Skriftlig individuell beskrivelse av eget ståsted og praksiserfaringer etter malen ovenfor.

Omfang: ca. 500 ord

Vurdering: Godkjent/ikke godkjent

Oppgaven leveres i Canvas i løpet av første uke av praksisperioden

5.2 Arbeidskrav 2: Beskrivelse av eget læringsutbytte

Arbeidskravet har som formål at studentens skal kunne være delaktig i å utforme egen læringsutbyttebeskrivelse for praksisperioden. Dette kan bidra til å øke studentens interesse og ansvar for å utnytte praksisperioden best mulig. Beskrivelsen skal ta utgangspunkt i overordnet læringsutbyttet for praksis, praksisstedets rammer og studentens egne ønsker og behov som beskrevet i arbeidskrav 1, se pkt. 5.1

Læringsutbyttebeskrivelsen skal beskrive kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Ønsket læringsutbytte skal være konkret, relevant, realistisk og målbart:

Rammer:

Skriftlig individuell beskrivelse av eget læringsutbytte for praksisperioden.

Omfang: ca 500 ord

Vurdering: Godkjent/ikke godkjent, studenten får veiledning og underveisvurdering av lærer og praksisveileder.

Oppgaven leveres i Canvas i løpet av andre uke av praksisperioden

5.3 Arbeidskrav 3 og 4: Beskrivelse av en aktuell situasjon fra praksisperioden (case)

Studenten skal beskrive to case i praksisperioden. Utgangspunktet er arbeid med bruker av tjenesten. Hensikten er å oppøve evnen til refleksjon og faglige begrunnelser i egen yrkesutøvelse, samt tverrfaglig samarbeid.

Studenten følger opp en bruker i minimum en uke og skal deretter:

- arbeid med case skal ta utgangspunkt i beskrivelse av eget læringsutbytte, se pkt. 5.2
- beskriv hvilke utfordringer brukeren står overfor i sin aktuelle situasjon
- velge ut to fokusområder for nødvendige målrettede tiltak
- gjøre rede for og begrunn egne valg for planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltakene

Rammer:

Skriftlig individuell beskrivelse to case i løpet av praksisperioden.

Omfang: 1500 ord +/- for hvert case

Vurdering: Godkjent/ikke godkjent

Første case leveres etter 5.praksisuke, det andre etter gjennomført praksis. Begge leveres i Canvas.

5.4 Arbeidskrav 5: Logg for egenrefleksjon

I løpet av praksisperioden fører studenten logg med refleksjon over egne erfaringer. Beskrivelsene hentes fra samhandlingssituasjoner og skal ta utgangspunkt både i positive og negative erfaringer. Hensikt med loggskrivningen er å trene på refleksjon rundt etiske, faglige og praktiske begrunnelser for egen yrkesutøvelse. På den måten kan refleksjon over sammenheng mellom teori og praksis bidra til å videreutvikle faglig kompetanse og oppøve evnen til å se alternative handlingsalternativer.

Eksempel:

Beskriv kort en hendelse eller hendelsessekvens. F.eks. kan det stilles følgende spørsmål:

- hvilke reaksjoner hadde jeg? (tanker, følelser, kroppsreaksjoner)
- hva foregikk før min reaksjon / hva var situasjonen?
- hva fulgte etter min reaksjon / ble noe endret?
- hvilke handlingsalternativer forelå?
- hvilke faglige og etiske begrunnelser anvendte jeg?
- hva lærte jeg av situasjonen?
- hvordan kan jeg nyttiggjøre meg dette i egen yrkesutøvelse?

Rammer:

Skriftlig individuell logg leveres hver uke i Canvas i en egen mappe som heter Logg

Omfang: Maks 1000 ord

Vurdering: Godkjent/ikke godkjent

5.5 Vurdering av praksis som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass

Praksis utgjør ikke et selvstendig emne i utdanningen. Skriftlige oppgaver vil bli vurdert med godkjent/ikke godkjent. Praksisperioden vurderes med bestått/ikke bestått

Vedlegg:

1. Skjema midtvurdering
2. Skjema sluttvurdering
3. Kriterier for ikke bestått praksis

VURDERINGSSKJEMA - MIDTVURDERING

Fagskolen Innlandet - Avdeling for helsefag

Fagskoleutdanning i .....

Halvtidsvurdering foretatt:.....(dato)

Fravær til nå i perioden:.....(antall timer)

Student:.....sign.

Praksisveileder:.....sign.

Lærer.....sign.

Evt. kommentar:

.....

.....

.....

.....

.....

Hvis det oppstår tvil om at studenten kan oppfylle beskrevet læringsutbytte og få bestått ved praksisperiodens slutt, skal studenten gis skriftlig varsel om dette snarest og senest 3 uker før praksisperiodens avslutning.

Skriftlig varsel om stryk er gitt:.....(dato).

Arbeidskrav knyttet til praksisperioden	Godkjent	Ikke godkjent
Arbeidskrav 1: <i>Egen ståsted og førforståelse</i>		
Arbeidskrav 2: <i>Beskrivelse av eget læringsutbytte</i>		
Arbeidskrav 3: <i>Case 1</i>		
Arbeidskrav 4: <i>Case 2</i>		
Arbeidskrav 5: <i>Logg for egenrefleksjon</i>		

Kriterier for ikke bestått praksis

Ikke bestått praksis innebærer at studenten har manglende kompetanse på ett eller flere av følgende punkter:

- Viser manglende respekt for pasienter/brukere eller pårørendes integritet og autonomi, herunder brudd på taushetsplikten
- Gir feilaktig informasjon til pasienter/brukere/pårørende
- Viser manglende evne til samhandling og evne til å vise omsorg for pasienter/brukere
- Mangler evner til å identifisere pasienter/brukernes generelle og spesielle behov
- Anvender i liten grad teoretisk kunnskap i begrunnelse for sitt praktiske arbeid
- Medvirker ikke i tverrfaglig samarbeid
- Søker ikke råd og veiledning i vanskelige situasjoner
- Overvurderer sin kompetanse og setter brukers liv og helse i fare
- Mangler kritisk reflekterende holdning til egen yrkesutøvelse
- Fravær i henhold til skolens retningslinjer utover 10% som ikke blir tatt igjen
- Viser manglende evne, kunnskap og/eller vilje til å planlegge, organisere og gjennomføre praksis